1996
M72

Jacob Ter Veldhuis

De Zuchten van Rameau
Les Soupirs de Rameau

voor clavecimbel, geluidsband en beeldprojectie
pour clavecin, bande sonore et projection d'images
opus 71 - 1995

DE ZUCHTEN VAN RAMEAU
(LES SOUPIRS DE RAMEAU)

'De Zuchten van Rameau'(The Sighs of Rameau) opus 71,a multi media work for harpsichord, tape and slide projection, commissioned in 1995 by the Amsterdams Fonds voor de Kunst,was dedicated to Annelie de Man.Visual artist Kristien Kerstens made the images,to be projected on the lid of the instrument.(Six examples of these images can be seen on the cover of this booklet.)The composition was inspired by 'Les Soupirs' from the Suite no.2, Pièces de Clavecin, 1724 by Jean Philippe Rameau.There are traces of that piece in 'De Zuchten', like the D major key and the upbeat F#-G-A which is a Leitmotif. The French word " le soupir" means: *sigh*, but also: *a quarternote rest.*

The harpsichord itself is subject of the composition. In 1987, Annelie de Man had her instrument re-designed by Sies Bleeker, who removed all original baroque characteristics. In "De Zuchten van Rameau" it's the other way around: In search of the nature of the harpsichord Kerstens and Ter Veldhuis rediscovered baroque elements like symmetry, ornamentation, fugato structures, arpeggio's, a basso continuo and a passacaglia. "De Zuchten van Rameau" is a composition about, on, in, around, under, above and before the harpsichord, that was sampled in every possible way, by microphone and camera.

It is quite obvious that the harpsichord is from a different era: Rather small in sound and size, the instrument is, in spite of its baroque swiftness,also rather cool and austere, with its stiff mechanism and its 'invisible' (hidden) hands.The historical distance of nearly 3 ages causes a lot of drama: The music is rather *centrifugal*, and transforms the small sound of the harpsichord into a giant machine that threatens to explode, whereas the images are much more *centripetal*, still and intimate, focalizing.

There are 2 quotations in the score, which represent the first and the second movement:

Louis XIV: *"Les routes de nuit sont si peu sûres".* (The nocturnal roads are so little safe.)

Guillaume Apollinaire: *"Et des mains vers le ciel plain de lacs de lumière s'envolaient quelquefois comme des oiseaux blancs."* (And hands to the sky full of lakes of light sometimes fly away like white birds.) (from: L'émigrant de Landor Road.) The tape features a special guest :It's the scops owl,(otus scops),the same bird on which Ter Veldhuis once based his Toccata).

'De Zuchten van Rameau' was recorded on CD in 1996. (Jacob Ter Veldhuis - Van Grote en Kleine Vogels, BVHAAST, Amsterdam)

DE ZUCHTEN VAN RAMEAU
(LES SOUPIRS DE RAMEAU)
voor clavecimbel, geluidsband en beeldprojectie

Beeld: Kristien Kerstens,met een projectsubsidie van de Provincie Utrecht.
Muziek: Jacob Ter Veldhuis, in opdracht van het Amsterdams Fonds voor de Kunst.
Het werk is in 1995 gemaakt voor en opgedragen aan Annelie de Man.*De Zuchten* dient te worden uitgevoerd in een verduisterde zaal,waarbij de beelden worden geprojecteerd op de klep van het clavecimbel.

Onderwerp van *De Zuchten van Rameau* is het clavecimbel zelf. Wat opvalt aan het door Sies Bleeker vormgegeven instrument van Annelie de Man,is dat het is ontdaan van alle oorspronkelijke barokke kenmerken.In dit werk van Kerstens en Ter Veldhuis is het omgekeerde het geval:In hun zoektocht naar het wezen van het clavecimbel ontstond een tamelijk barokke beeld- en klanktaal.Zo bevatten de beelden typisch barokke elementen als spiegeling,herhaling en ornamentiek,zoals de toepassing van kanten weefsels, terwijl de muziek wordt gekenmerkt door al even barokke stijlverwijzingen:zeer beweeglijke, vaak symmetrische structuren met fugato inzetten,barokke polyfonie,een passacaglia, veel arpeggio's en quasi continuospel.Beeld en muziek zijn ontstaan in wisselwerking en zijn het resultaat van associatie.*De Zuchten van Rameau* is een werk over,op,in,rond, door,onder,boven,achter en voor het clavecimbel,dat op alle mogelijke manieren werd 'gesampeld',met camera en microfoon.

Tamelijk klein van omvang en klank, is het clavecimbel ondanks z'n barokke beweeglijkheid tegelijk ook heel streng en koel,met z'n houterige mechaniek en z'n (aan het oog onttrokken) onzichtbare handen. Het instrument staat bijna drie eeuwen van ons af: Die historische afstand wordt in *De Zuchten* als het ware overbrugd:Tussenliggende stijlperiodes passeren,al dan niet chronologisch,de revue.Daarbij gaan beeld en muziek soms hun eigen weg,en vormen ze in zeker zin elkaars tegenpolen: De muziek heeft een sterke *middelpuntvliedende* werking, terwijl het beeld juist *middelpuntzoekend* is.In de muziek wordt het kleine geluid getransformeerd en uitvergroot tot absurde proporties, waarbij het instrument lijkt te exploderen,dit in tegenstelling tot de dikwijls verstilde,intieme beelden,die zoeken naar een brandpunt,een kern.
De titel *De Zuchten van Rameau* verwijst naar het gelijknamige werk *Les Soupirs* uit de Suite nr.2,Pièces de clavecin uit 1724 van Jean Philipe Rameau.Sporen hiervan vinden we terug in de muziek,in de vorm van b.v.het Leitmotif (F#-G-A),de opmaat van het oorspronkelijke werk en de toonsoort D groot.*Le soupir* betekent letterlijk: *zucht, verzuchting, liefdesklacht*,of *klaaglijke,droefgeestige toon* ,maar ook:*een kwartnoot rust.*
Op de geluidsband komen twee tekstcitaten voor die subtitels zijn voor respectievelijk het eerste en het tweede deel van de compositie:
Louis XIV:
"Les routes de nuit sont si peu sûres". (De nachtelijke wegen zijn erg onveilig.)
Guillaume Apollinaire:
"Et des mains vers le ciel plain de lacs de lumière s'envolaient quelquefois comme des oiseaux blancs." (En handen ten hemel vol van meren licht vlogen soms op als witte vogels.) Uit: L'émigrant de Landor Road.
Een bijzondere gastrol wordt vervuld door de dwergooruil (otus scops).

DE ZUCHTEN VAN RAMEAU

voor Annelie de Man

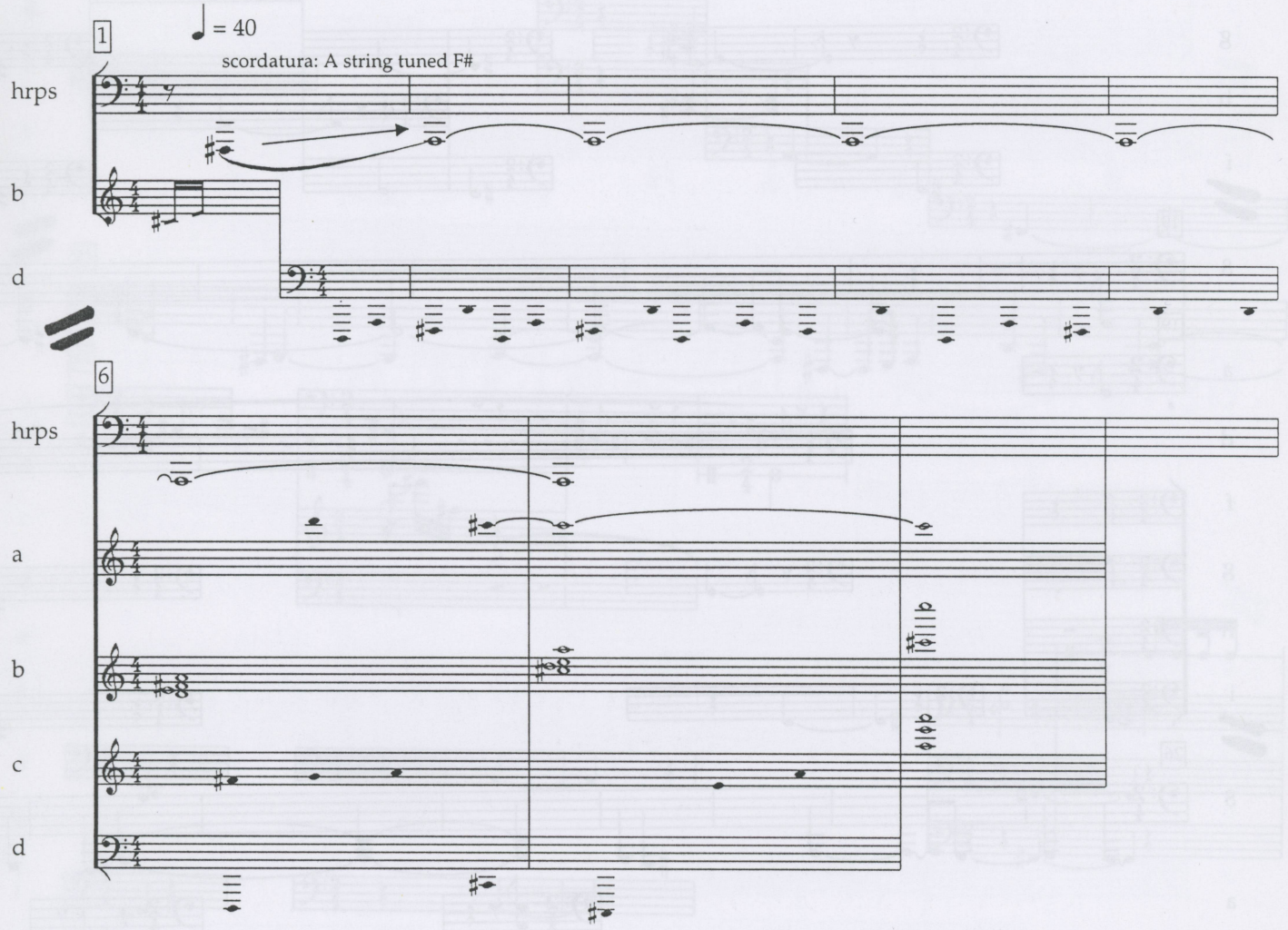

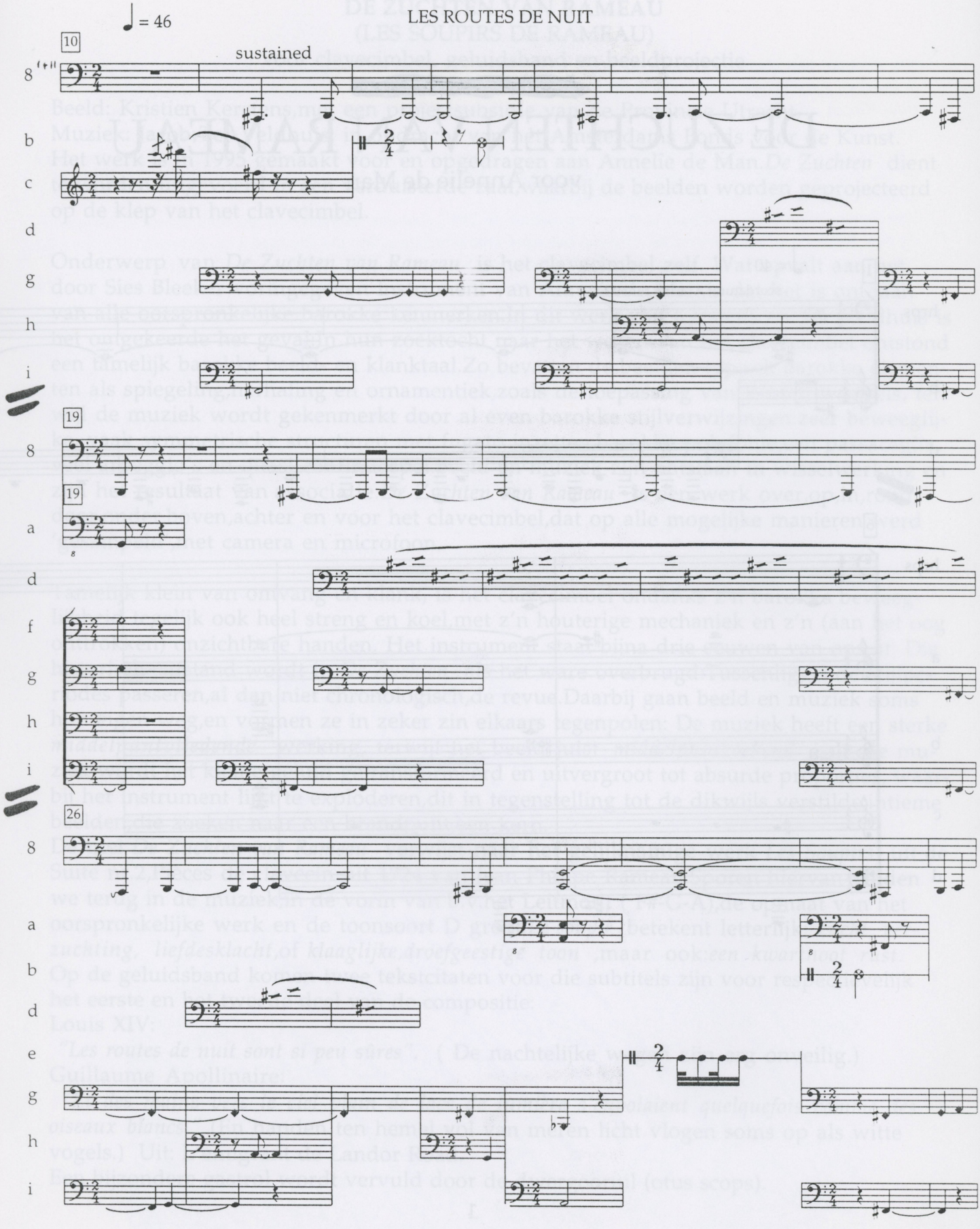
LES ROUTES DE NUIT
♩ = 46
10
sustained
19
19
26

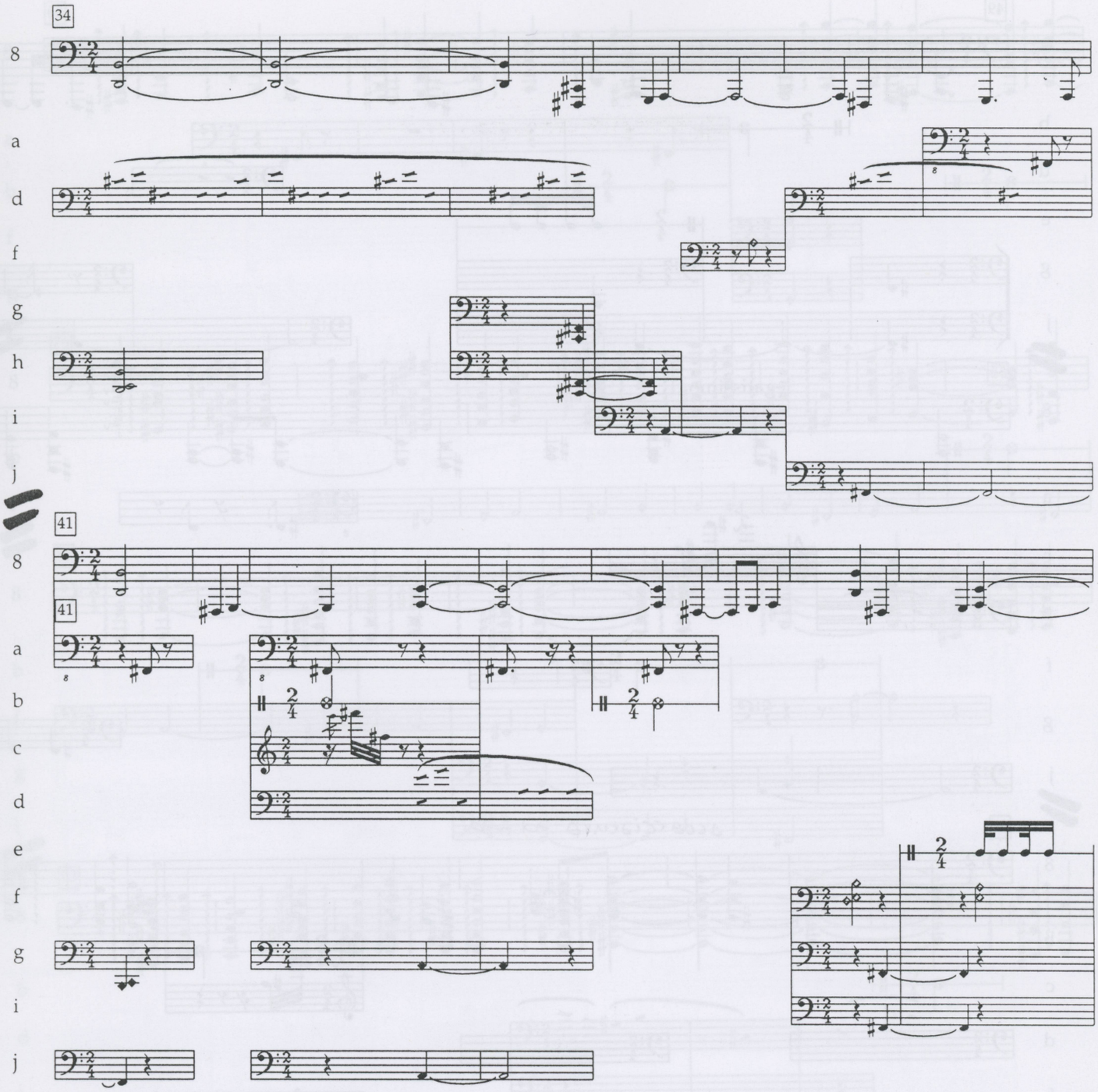
34
8
a
d
f
g
h
i
j
41
8
41
a
b
c
d
e
f
g
i
j

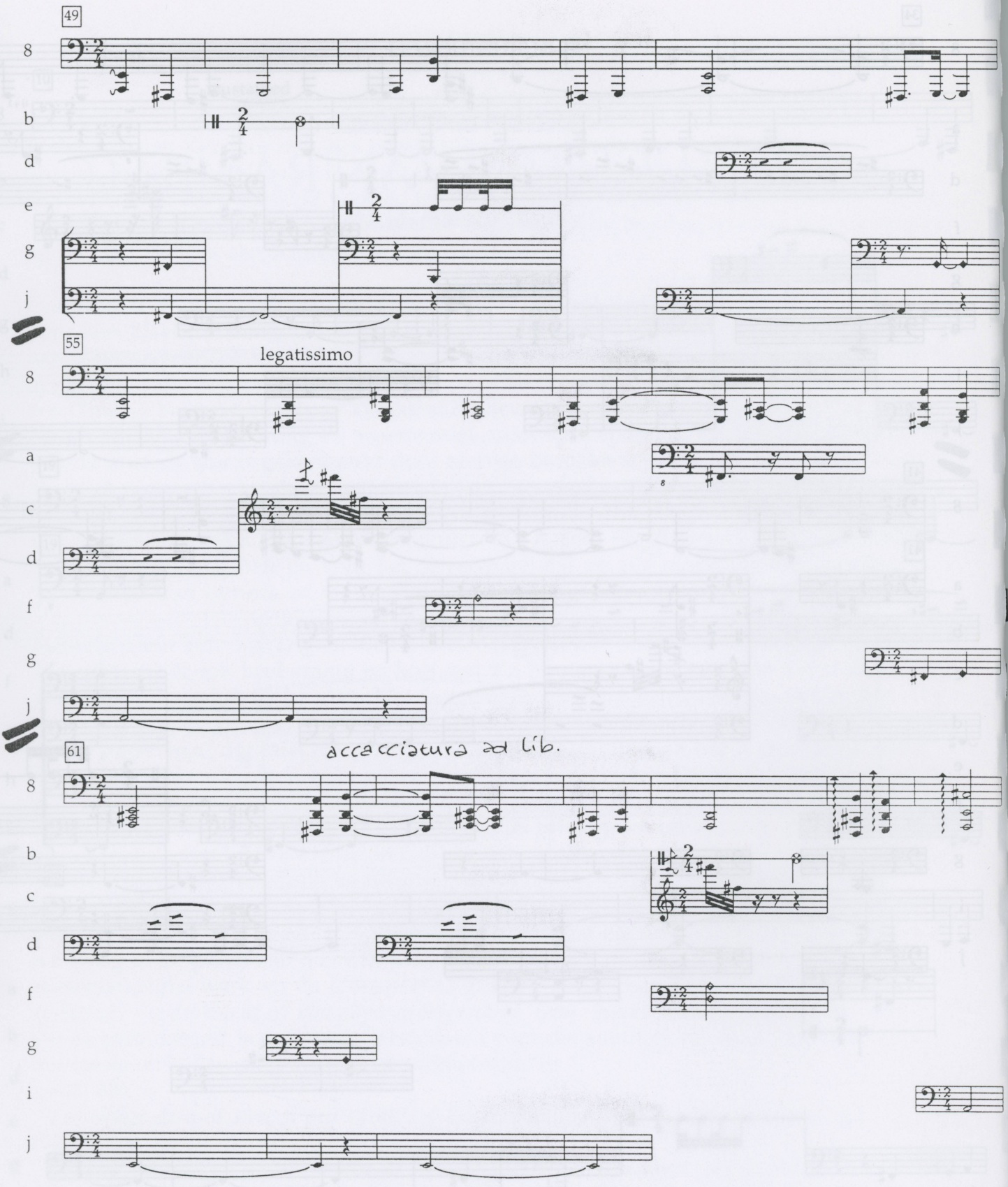
49
8
b
d
e
g
j
55
legatissimo
8
a
c
d
f
g
j
61
accacciatura ad lib.
8
b
c
d
f
g
i
j

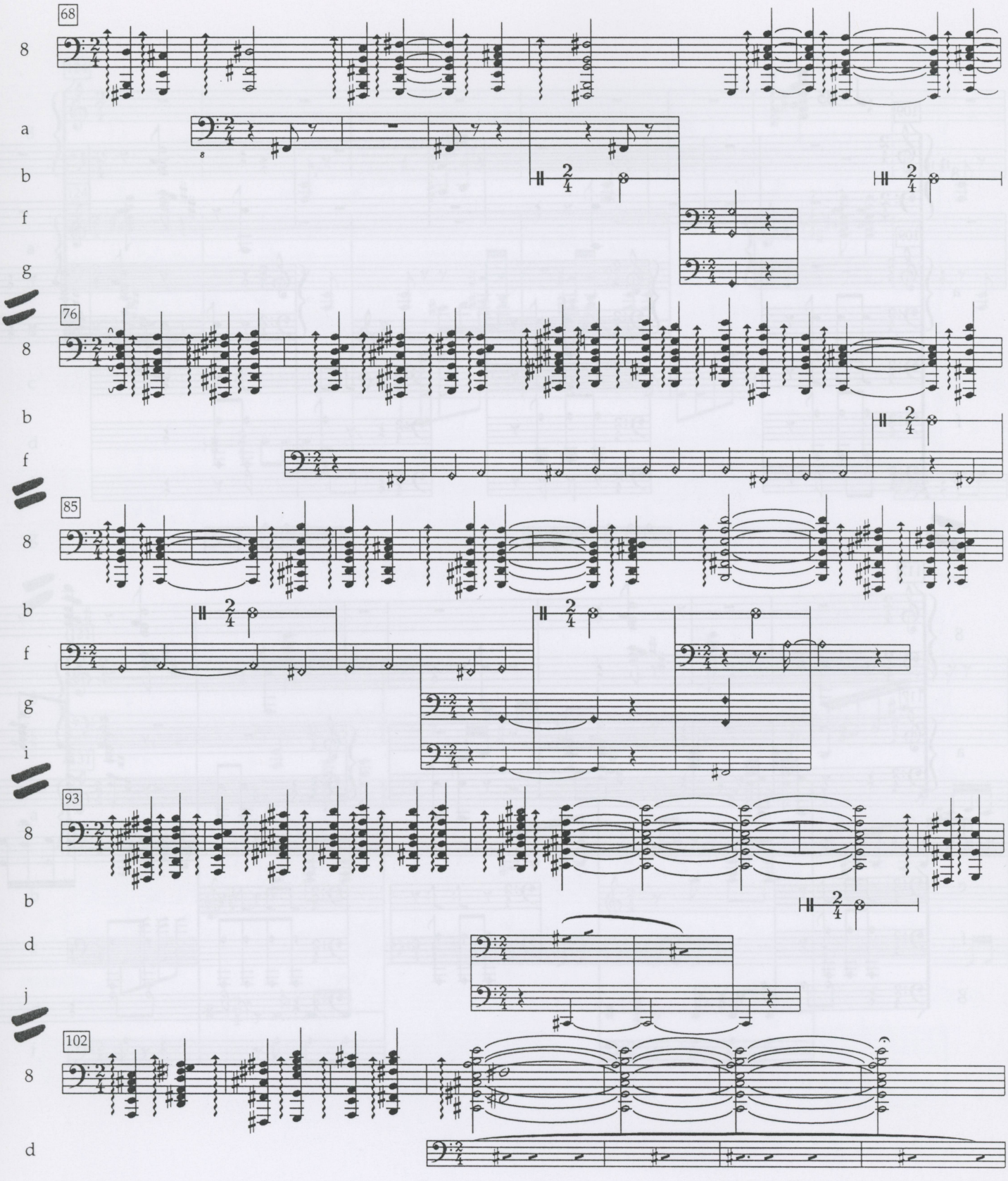
68
8
a
b
f
g
76
8
b
f
85
8
b
f
g
i
93
8
b
d
j
102
8
d

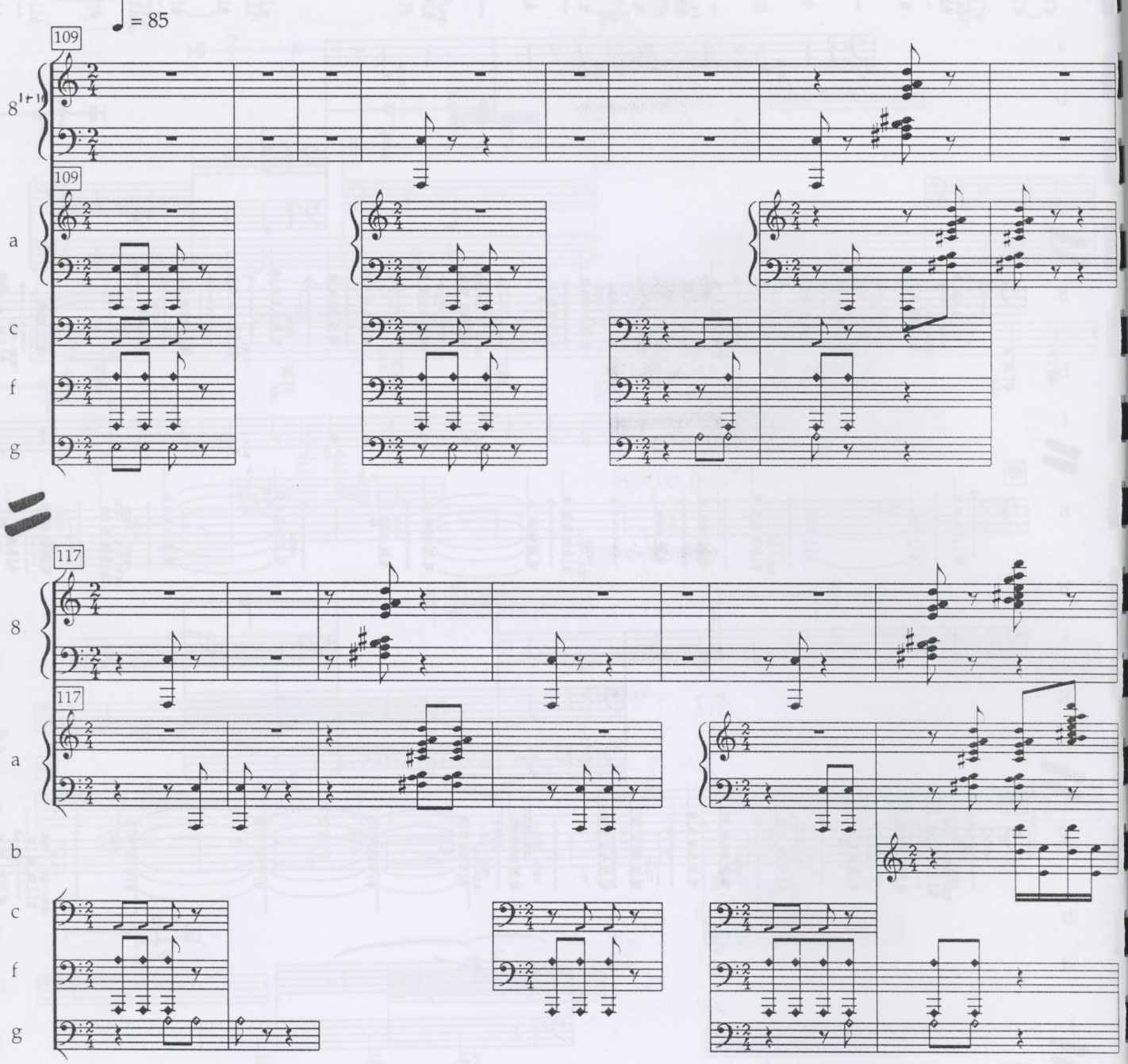
♩ = 85
109
8
109
a
c
f
g
117
8
117
a
b
c
f
g

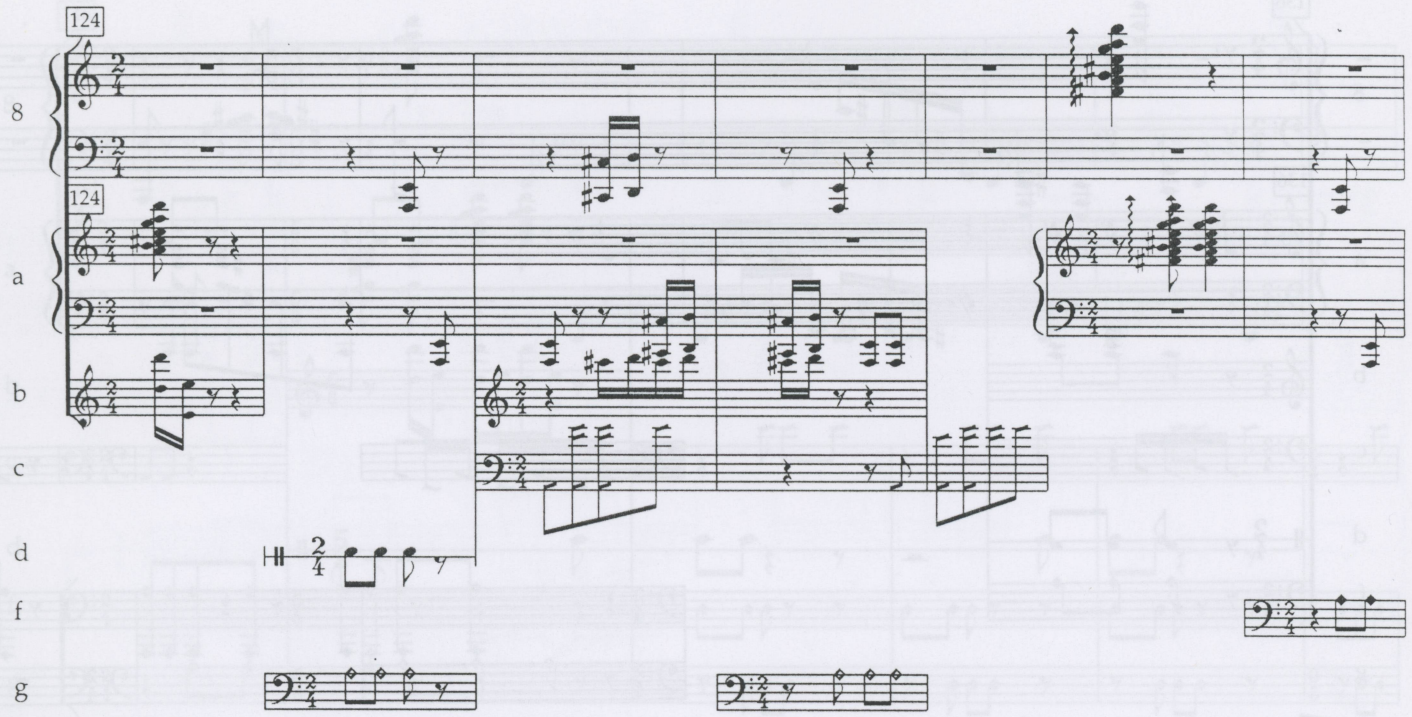
124
8
124
a
b
c
d
f
g

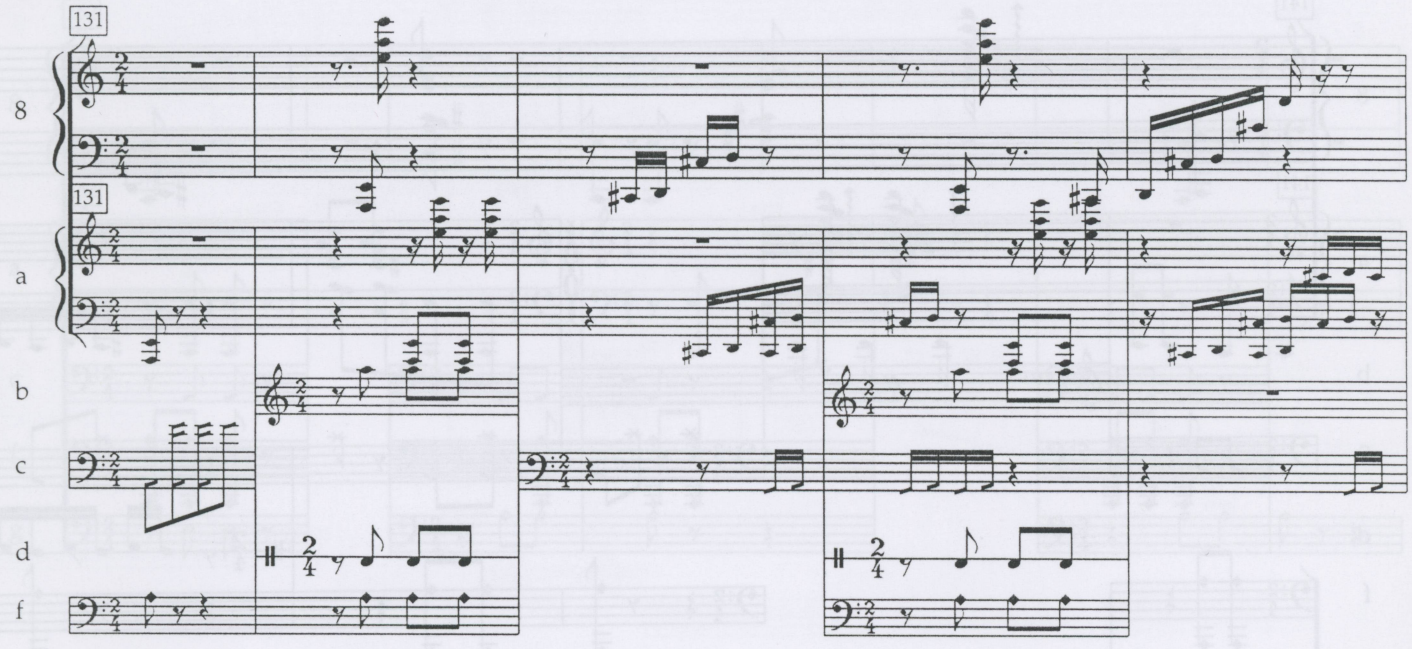
131
8
131
a
b
c
d
f

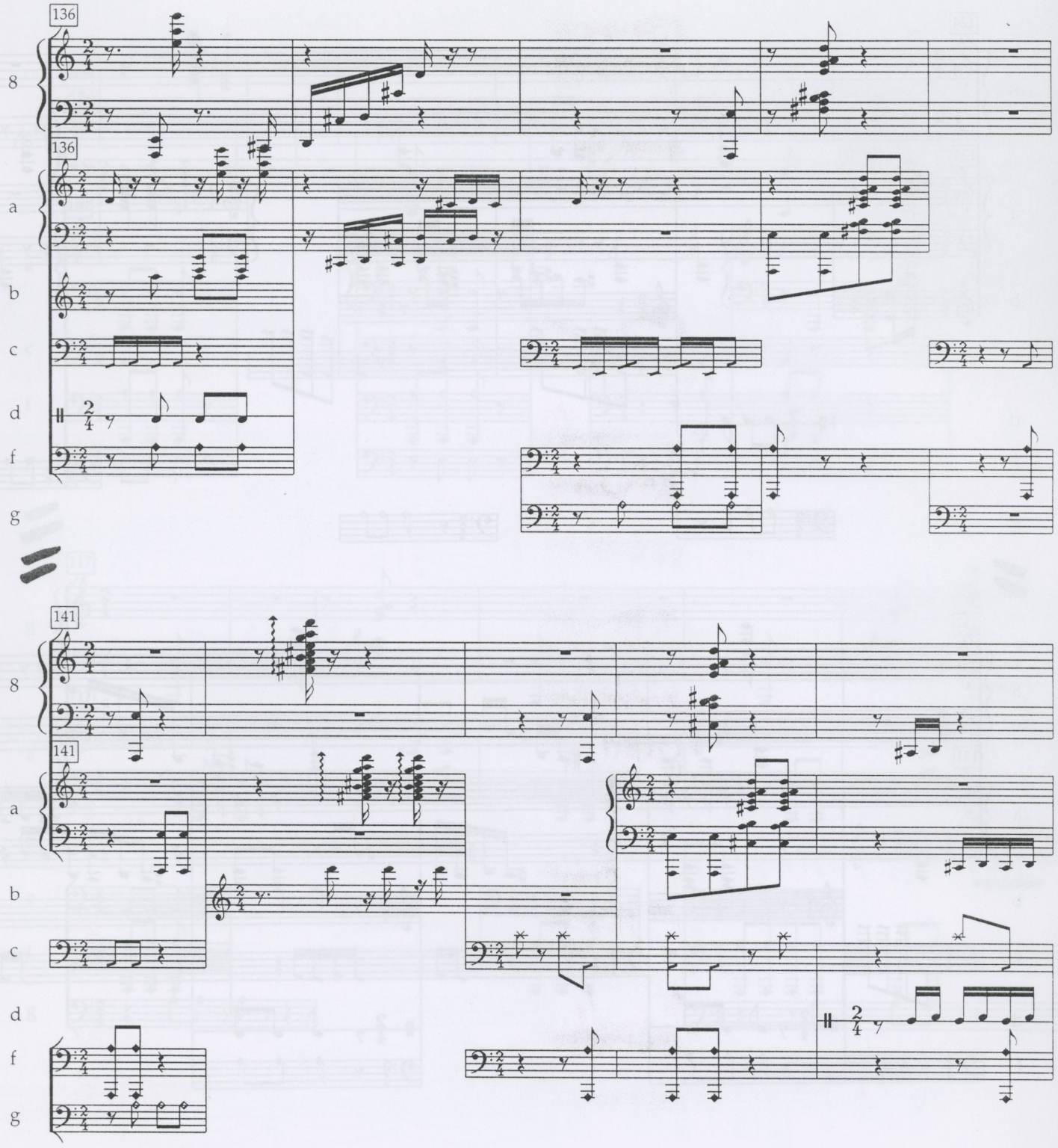
136
8
136
a
b
c
d
f
g
141
8
141
a
b
c
d
f
g

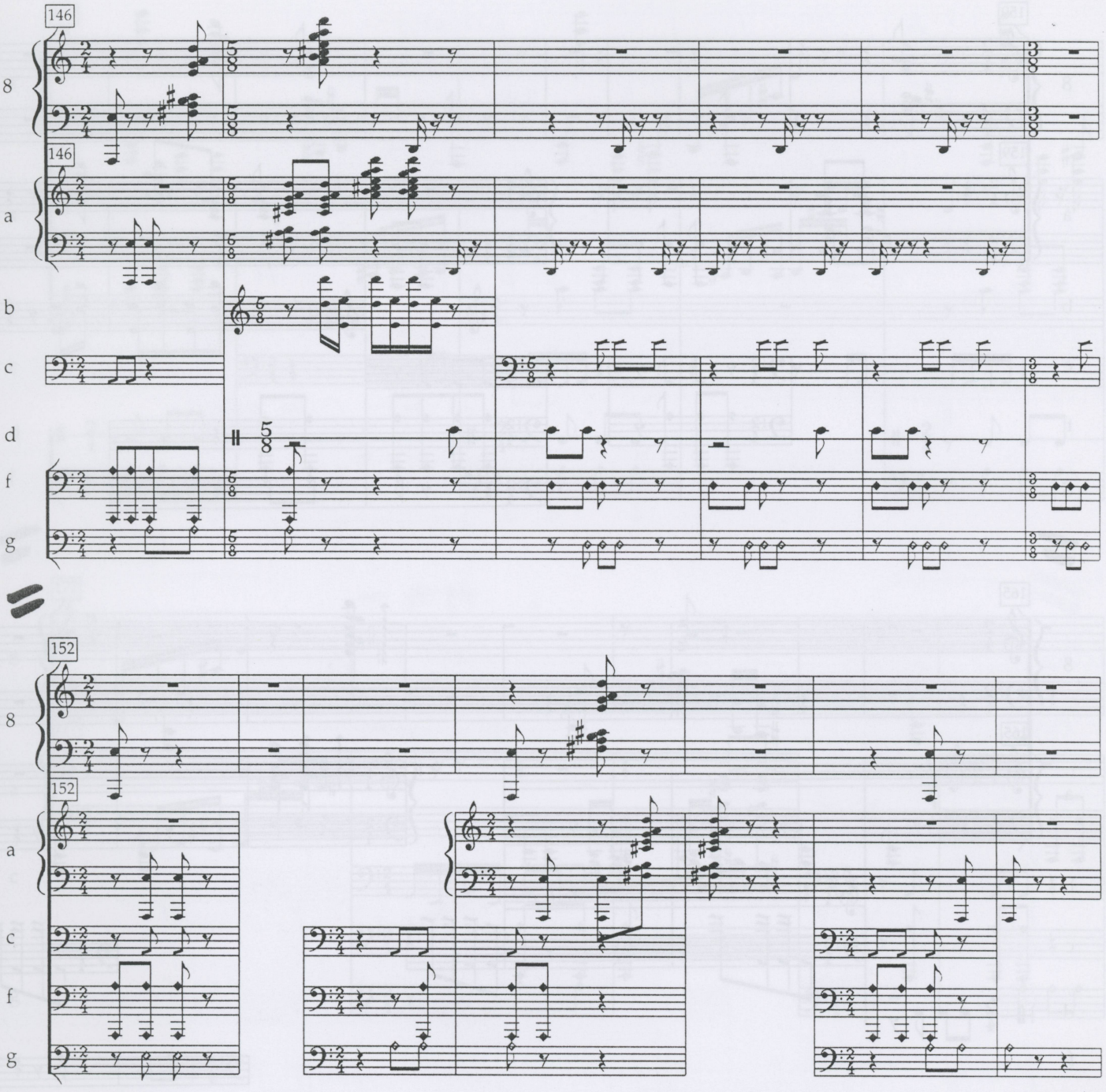
146
8
146
a
b
c
d
f
g
152
8
152
a
c
f
g

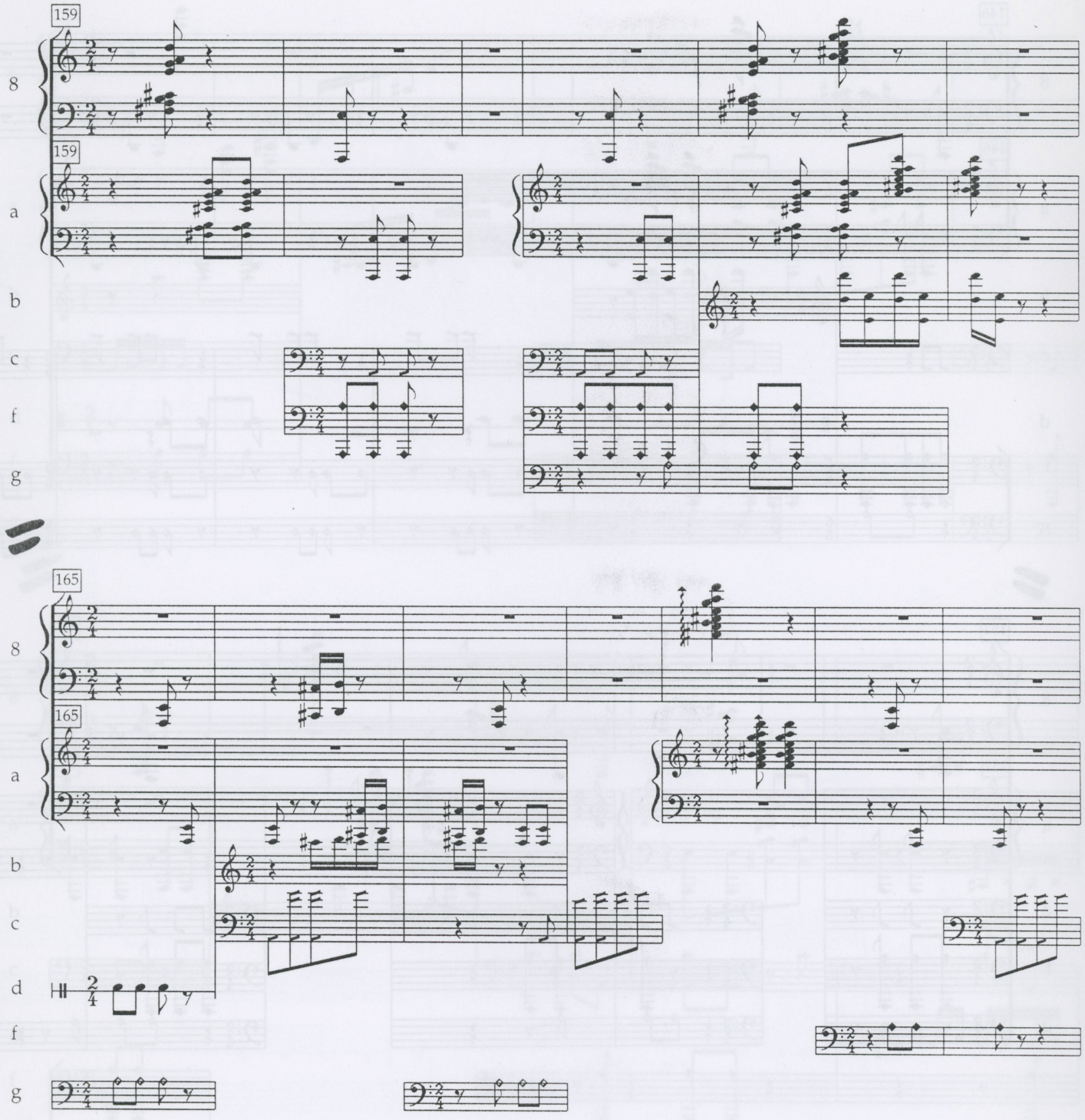
159
8
159
a
b
c
f
g
165
8
165
a
b
c
d
f
g

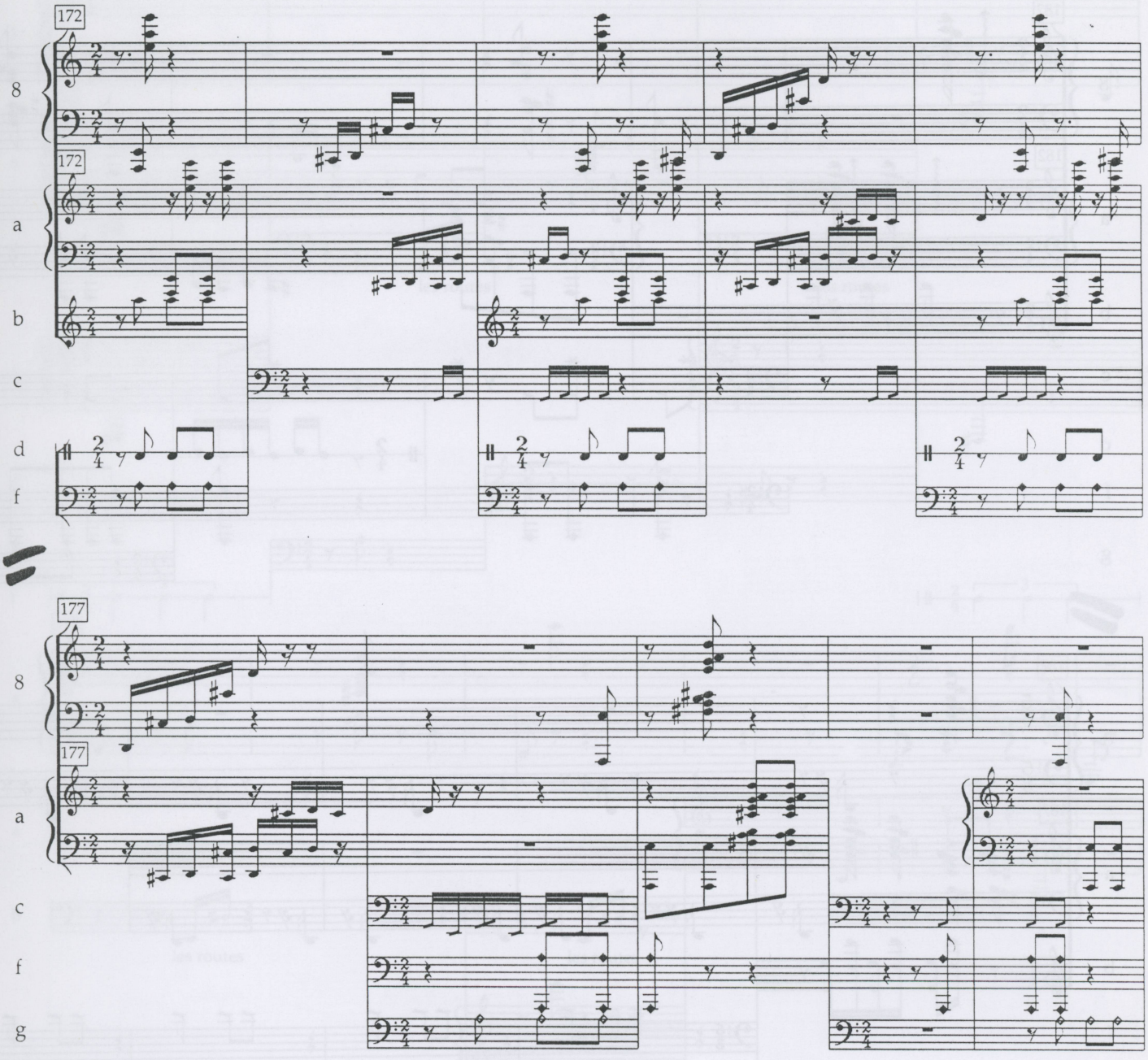
172
8
172
a
b
c
d
f
177
8
177
a
c
f
g

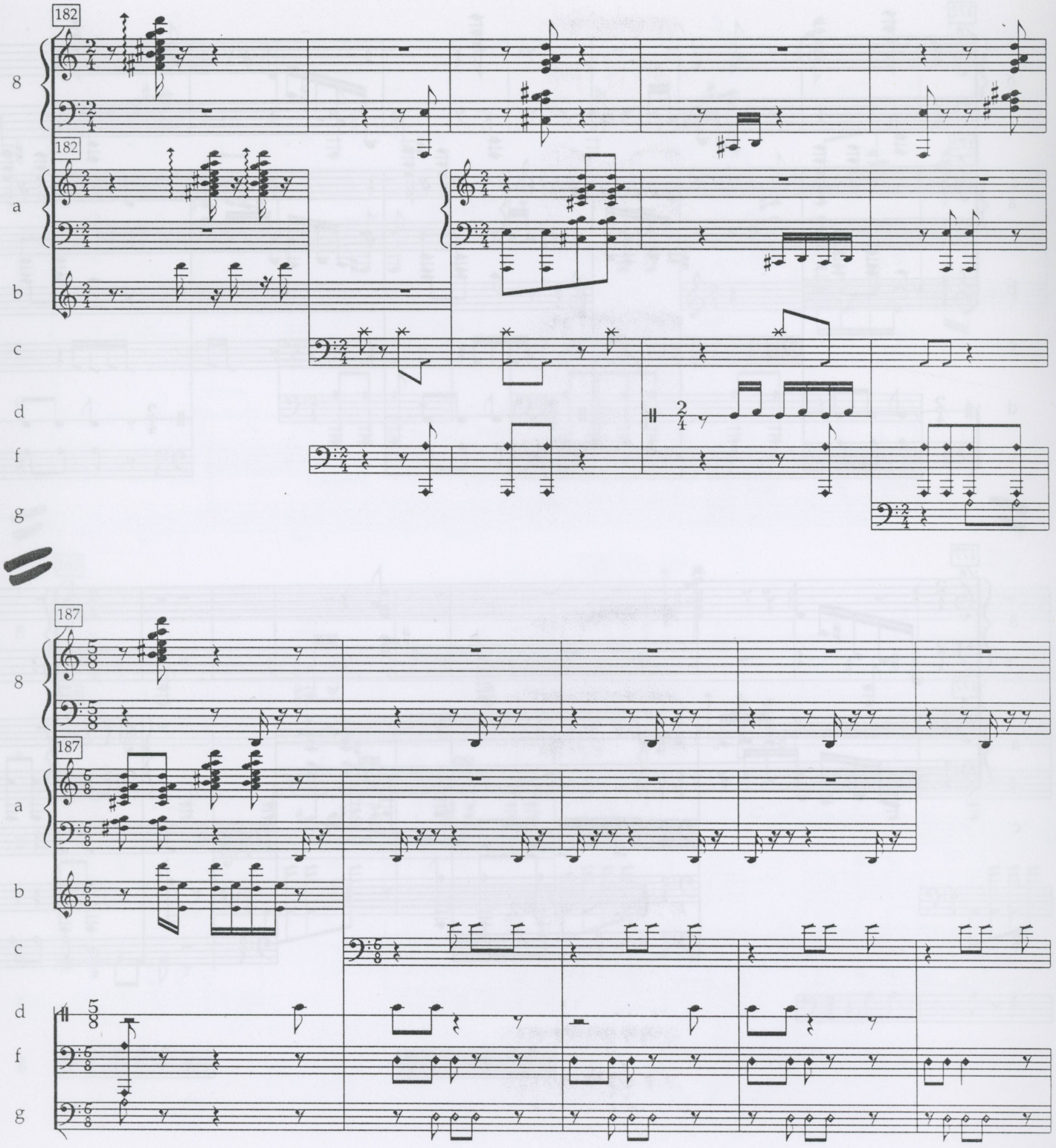
182
8
182
a
b
c
d
f
g
187
8
187
a
b
c
d
f
g

ET DES MAINS VERS LECIEL

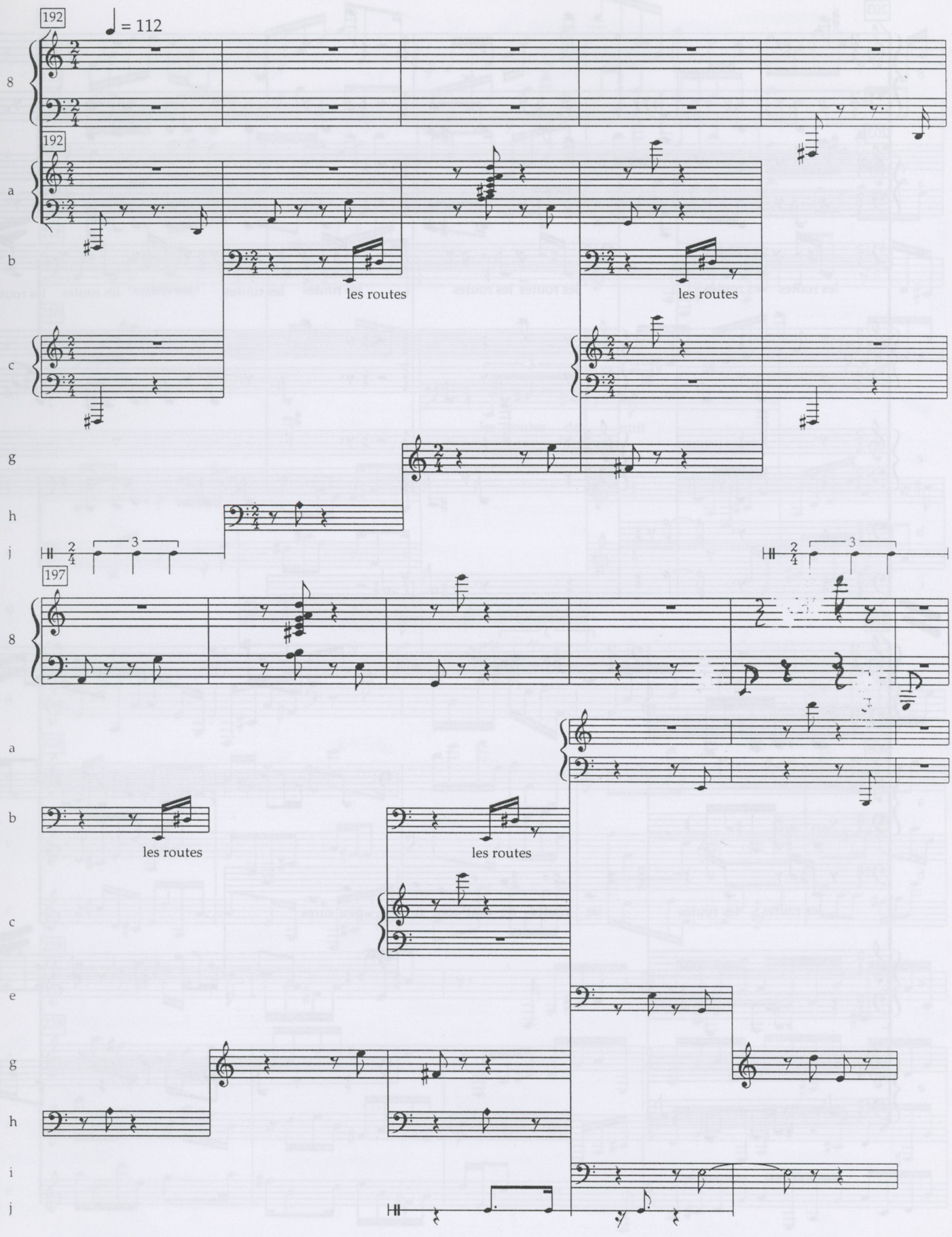

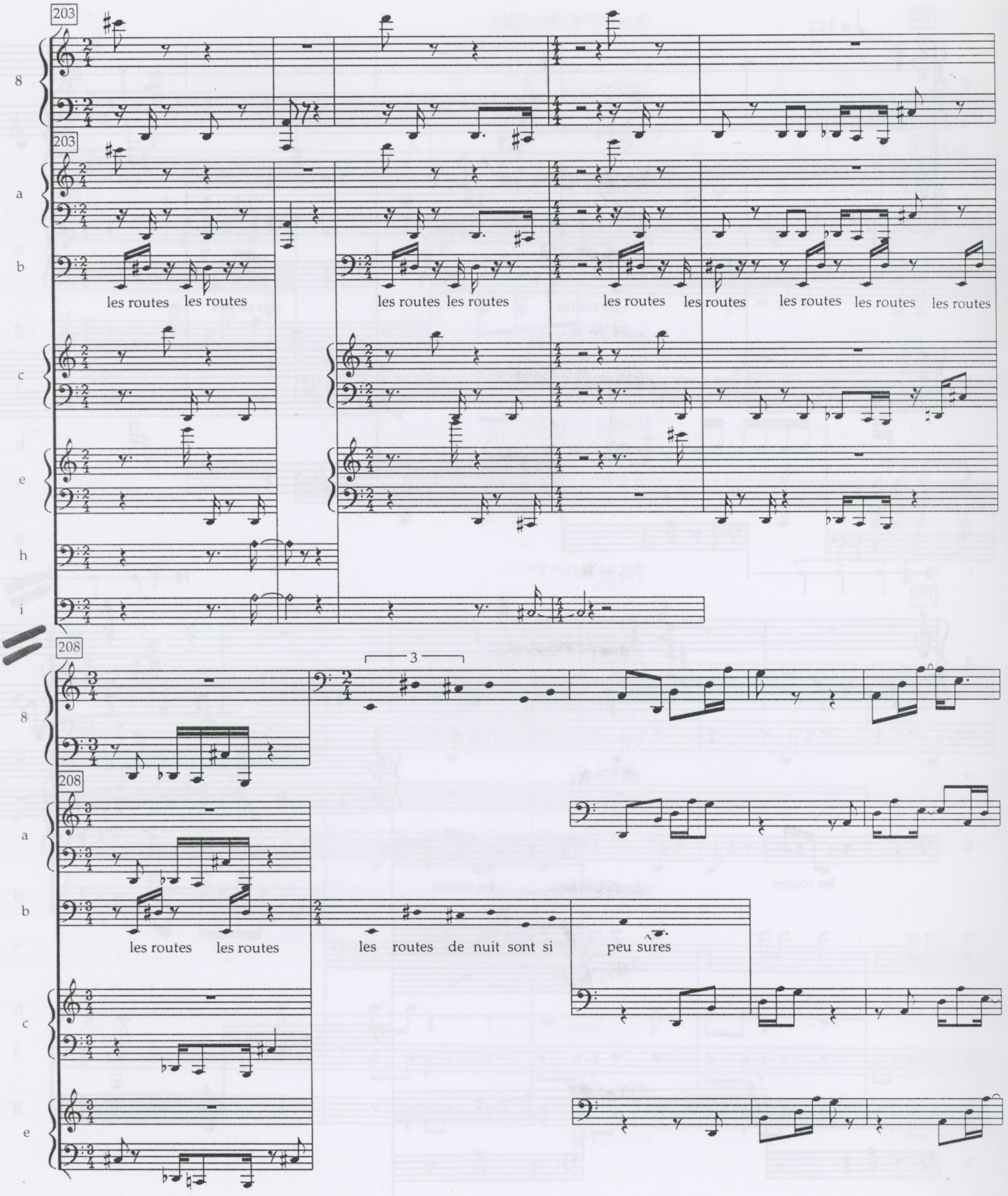
203
8
203
a
b
les routes les routes
les routes les routes
les routes les routes
les routes les routes les routes
c
e
h
i
208
3
8
208
a
b
les routes les routes
les routes de nuit sont si
peu sûres
c
e

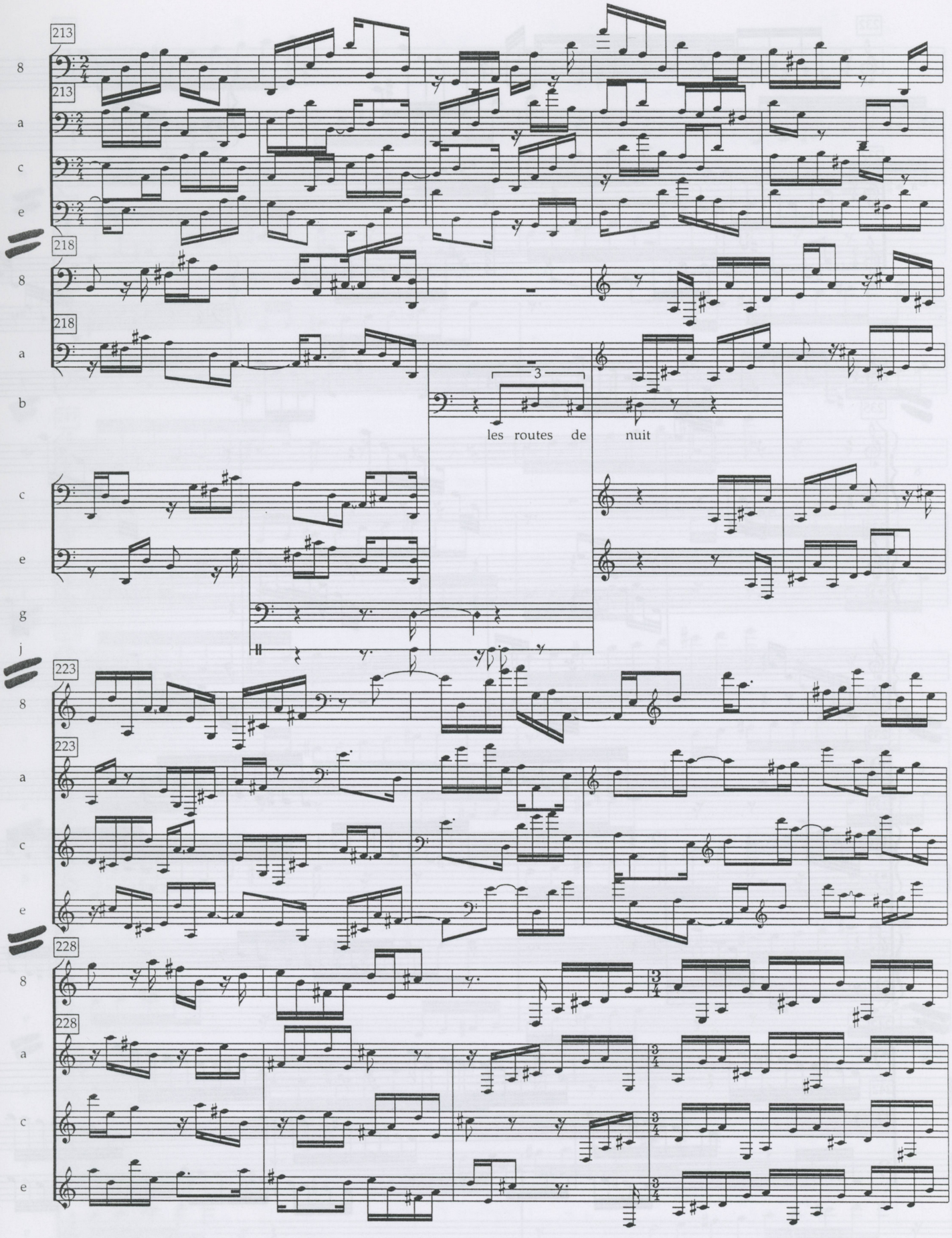
213
8
213
a
c
e
218
8
218
a
3
b
les routes de nuit
c
e
g
j
223
8
223
a
c
e
228
8
228
a
c
e

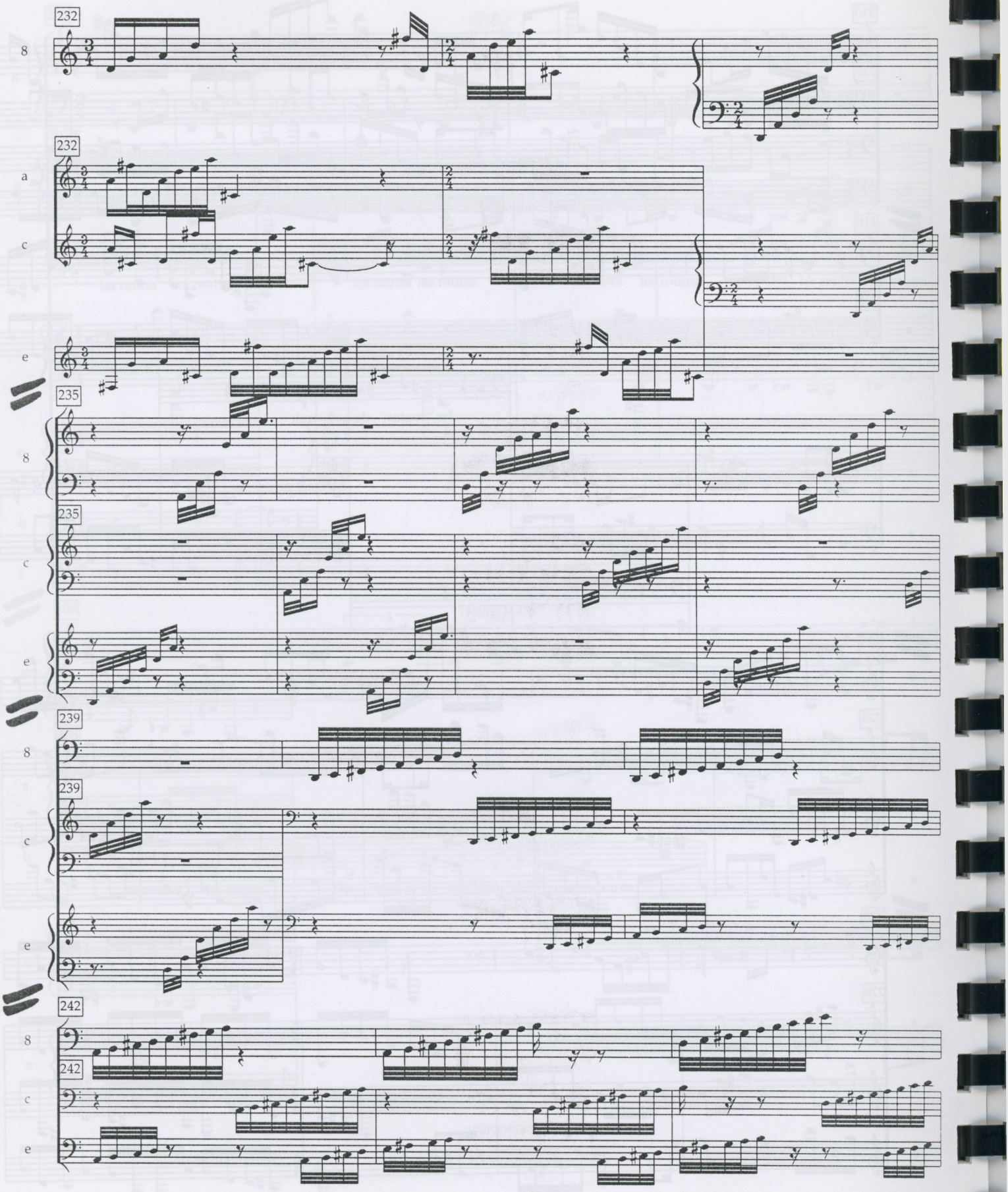
232
8
232
a
c
e
235
8
235
c
e
239
8
239
c
e
242
8
242
c
e

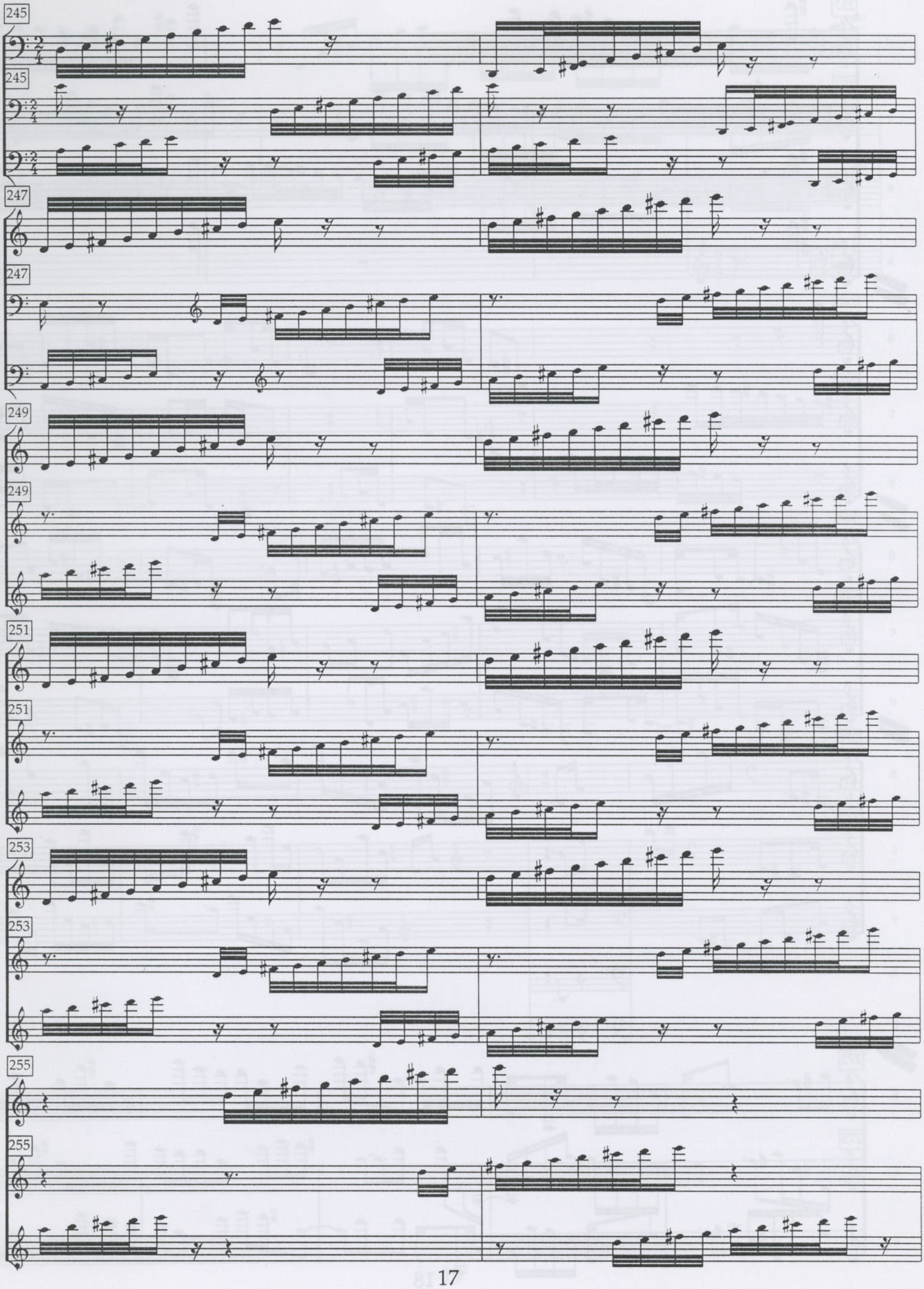
245
8
245
c
e
247
8
247
c
e
249
8
249
c
e
251
8
251
c
e
253
8
253
c
e
255
8
255
c
e

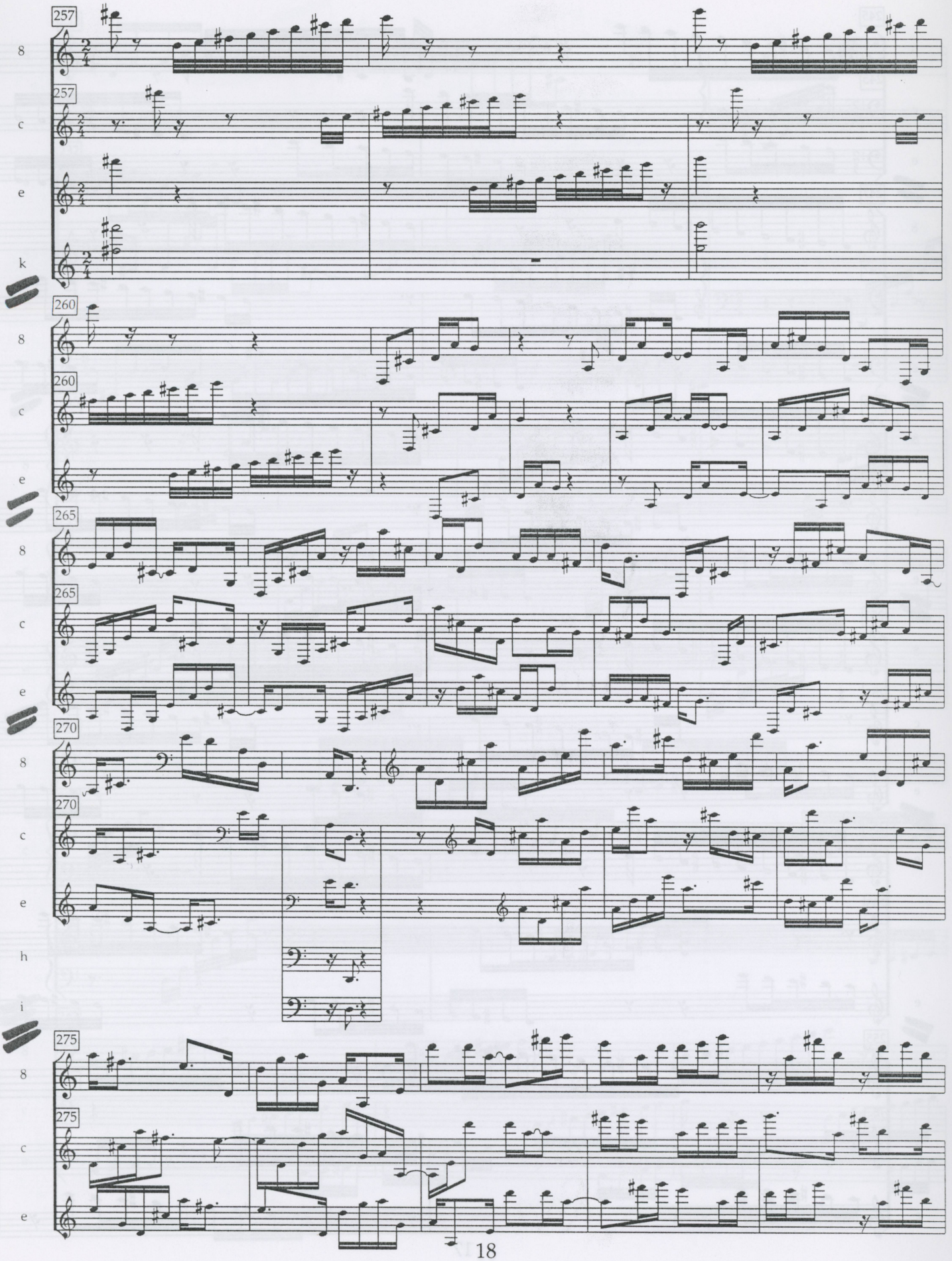
257
257
260
260
265
265
270
270
275
275

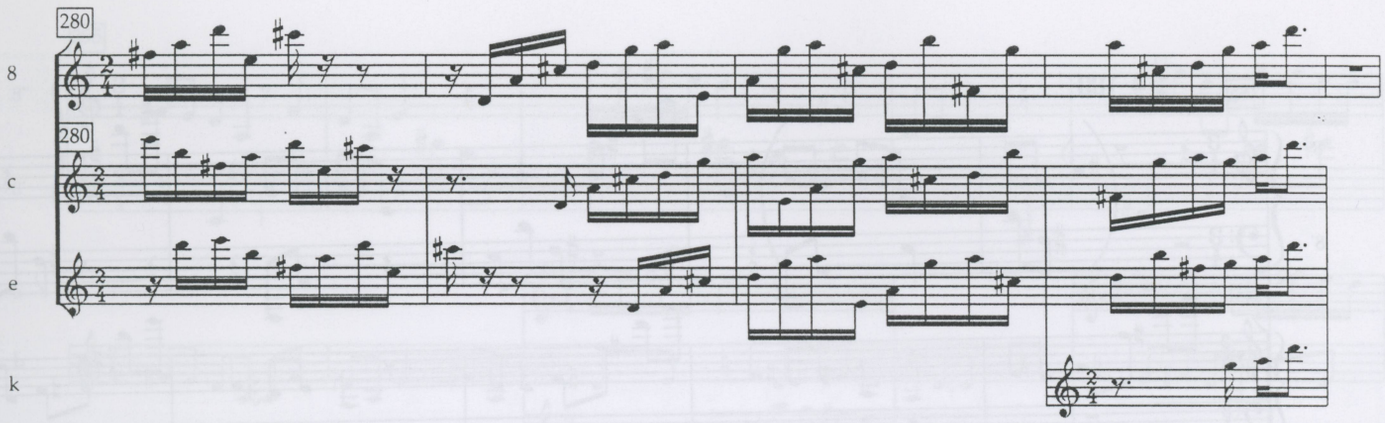
280
8
280
c
e
k

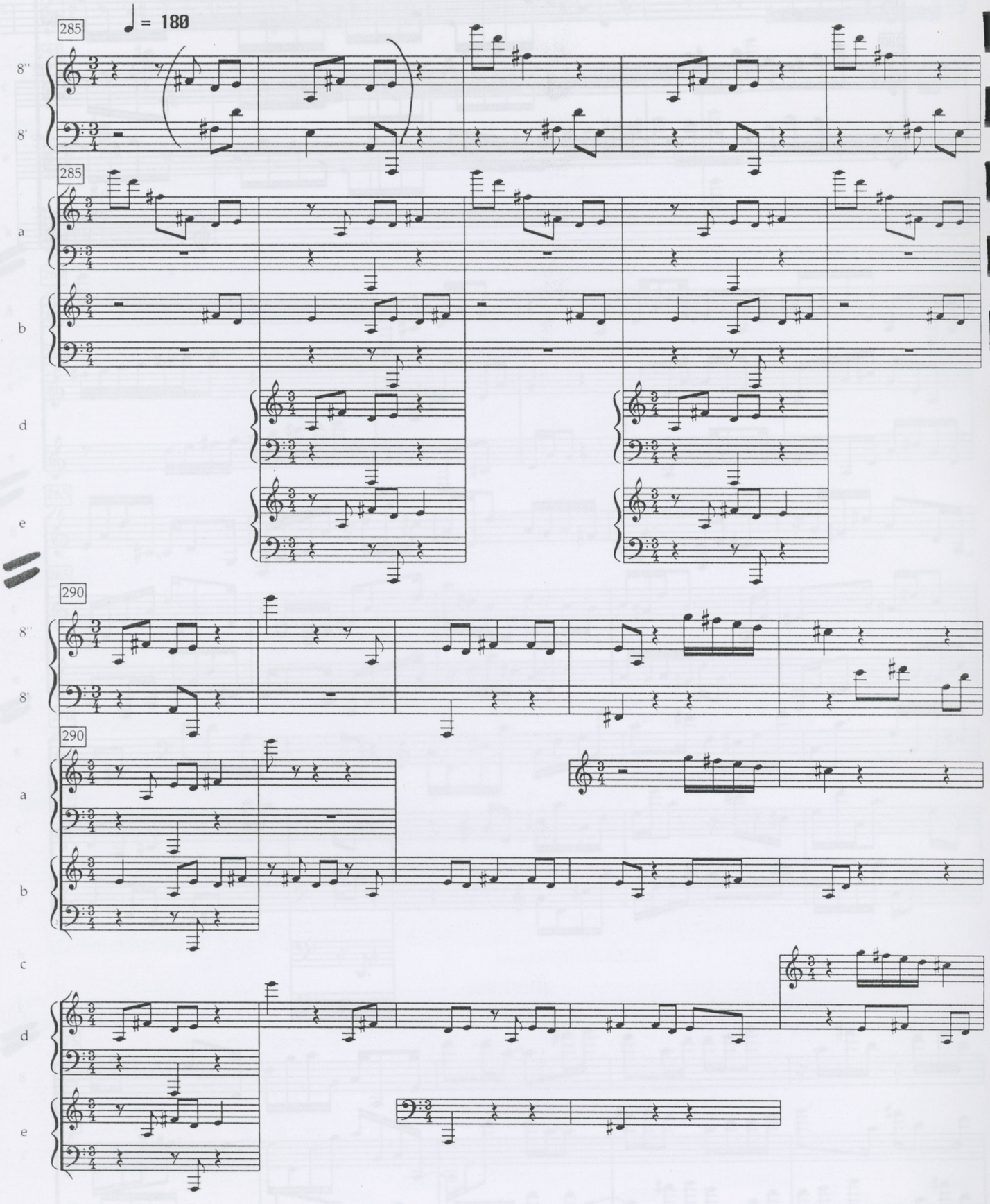
285
♩ = 180
8''
8'
285
a
b
d
e
290
8''
8'
290
a
b
c
d
e

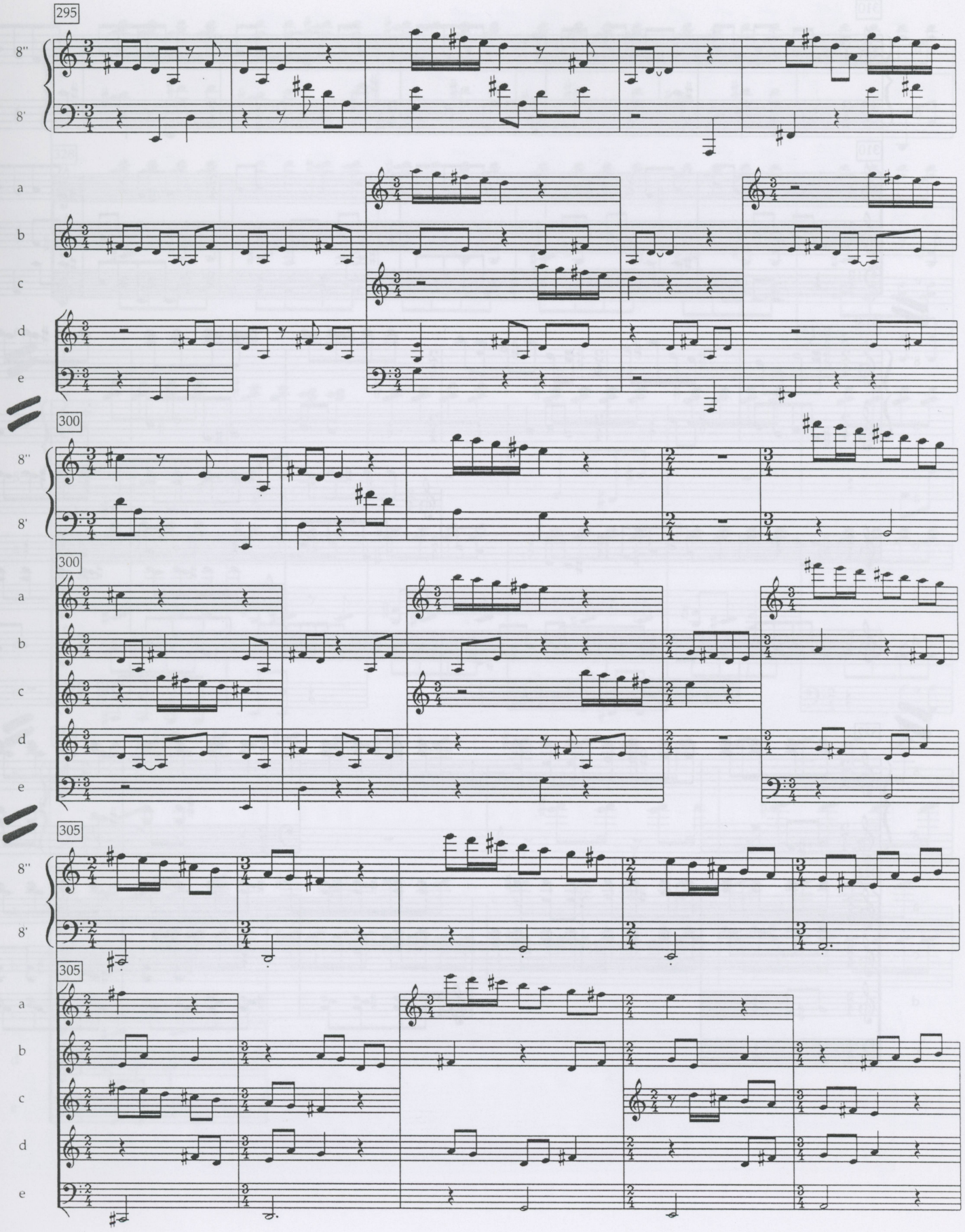
295
8''
8'
a
b
c
d
e
300
8''
8'
300
a
b
c
d
e
305
8''
8'
305
a
b
c
d
e

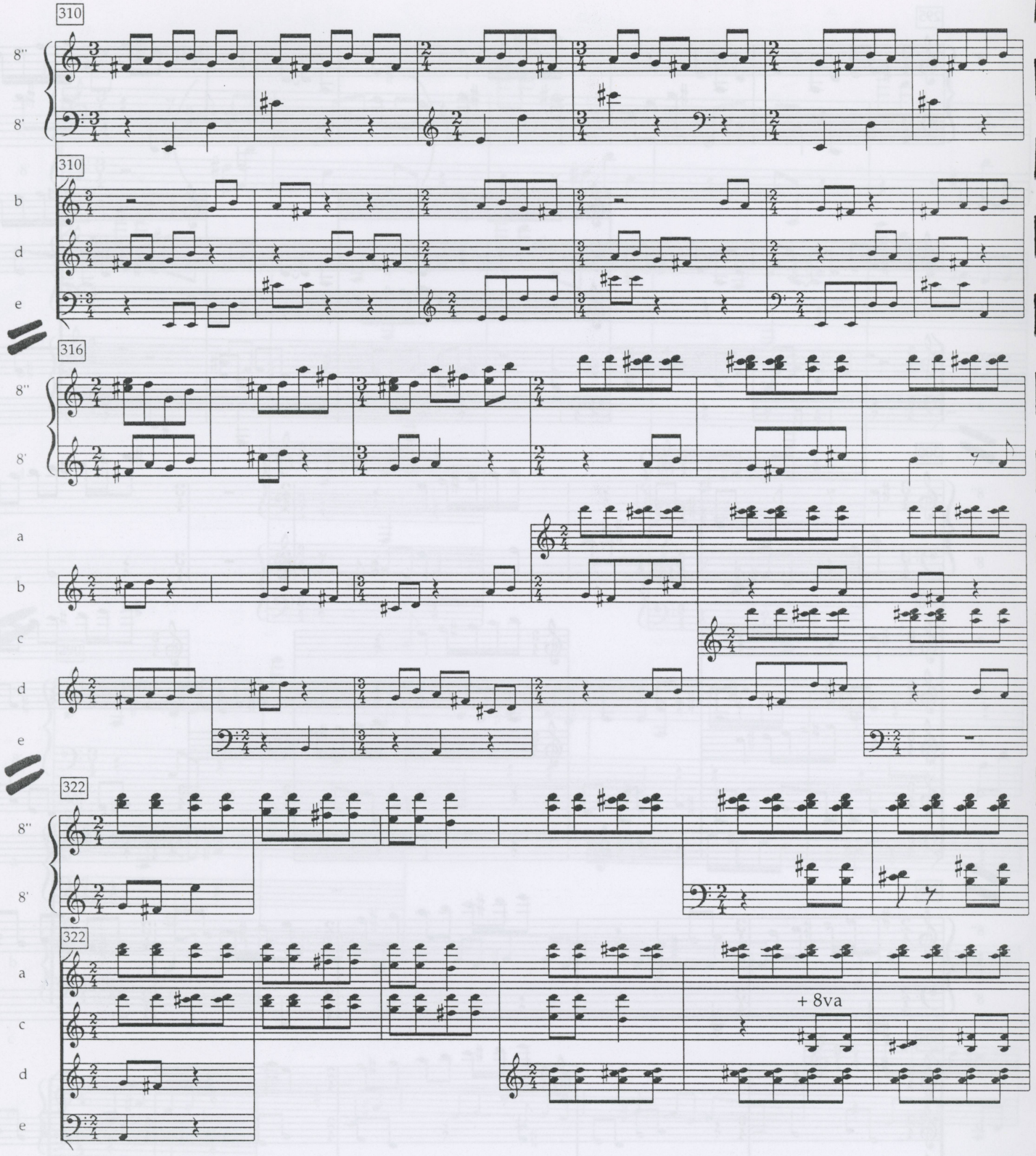
310
8''
8'
310
b
d
e
316
8''
8'
a
b
c
d
e
322
8''
8'
322
a
c
d
e
+ 8va

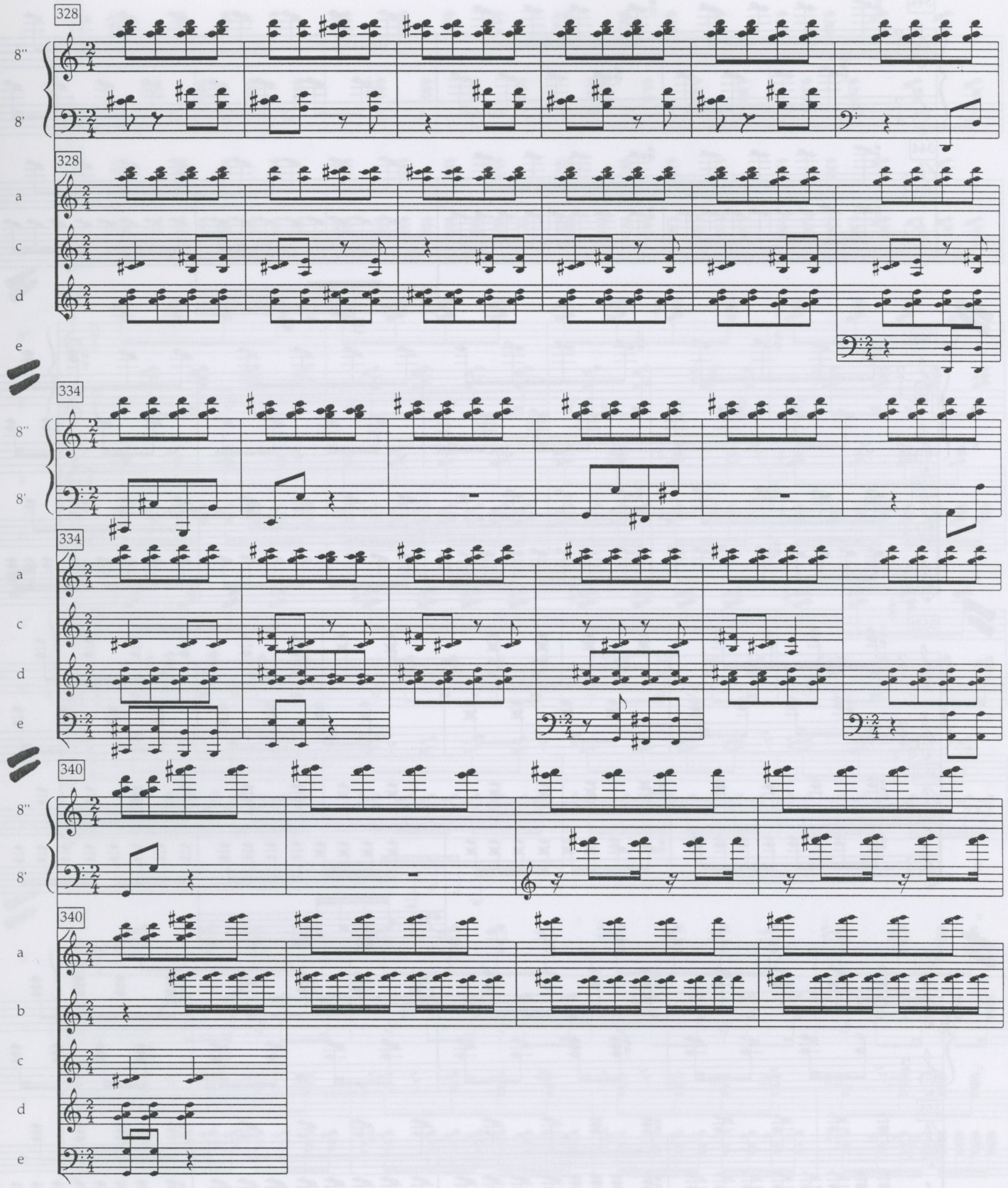
328
8'''
8'
328
a
c
d
e
334
8'''
8'
334
a
c
d
e
340
8'''
8'
340
a
b
c
d
e

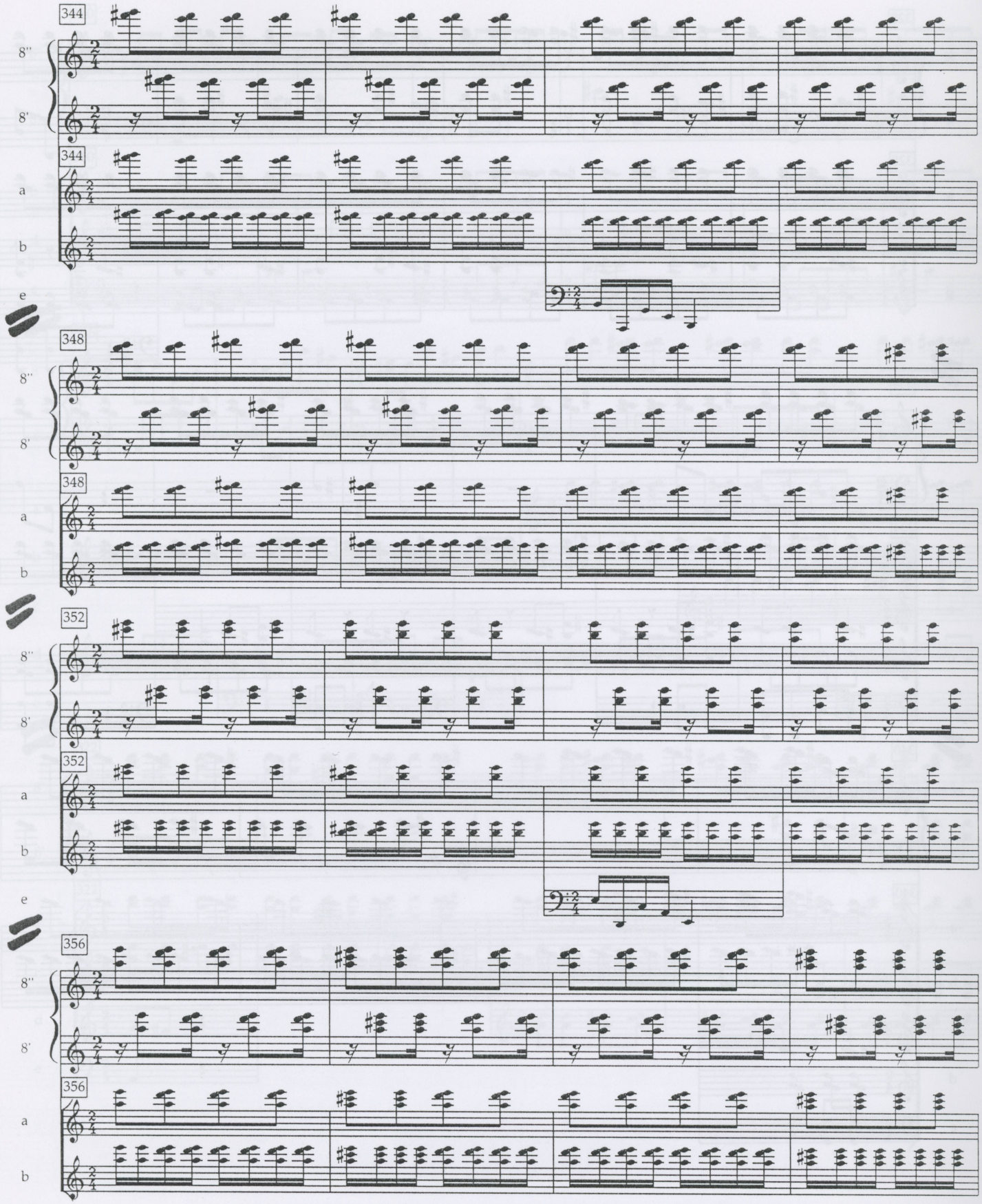
344
8''
8'
344
a
b
e
348
8''
8'
348
a
b
352
8''
8'
352
a
b
e
356
8''
8'
356
a
b

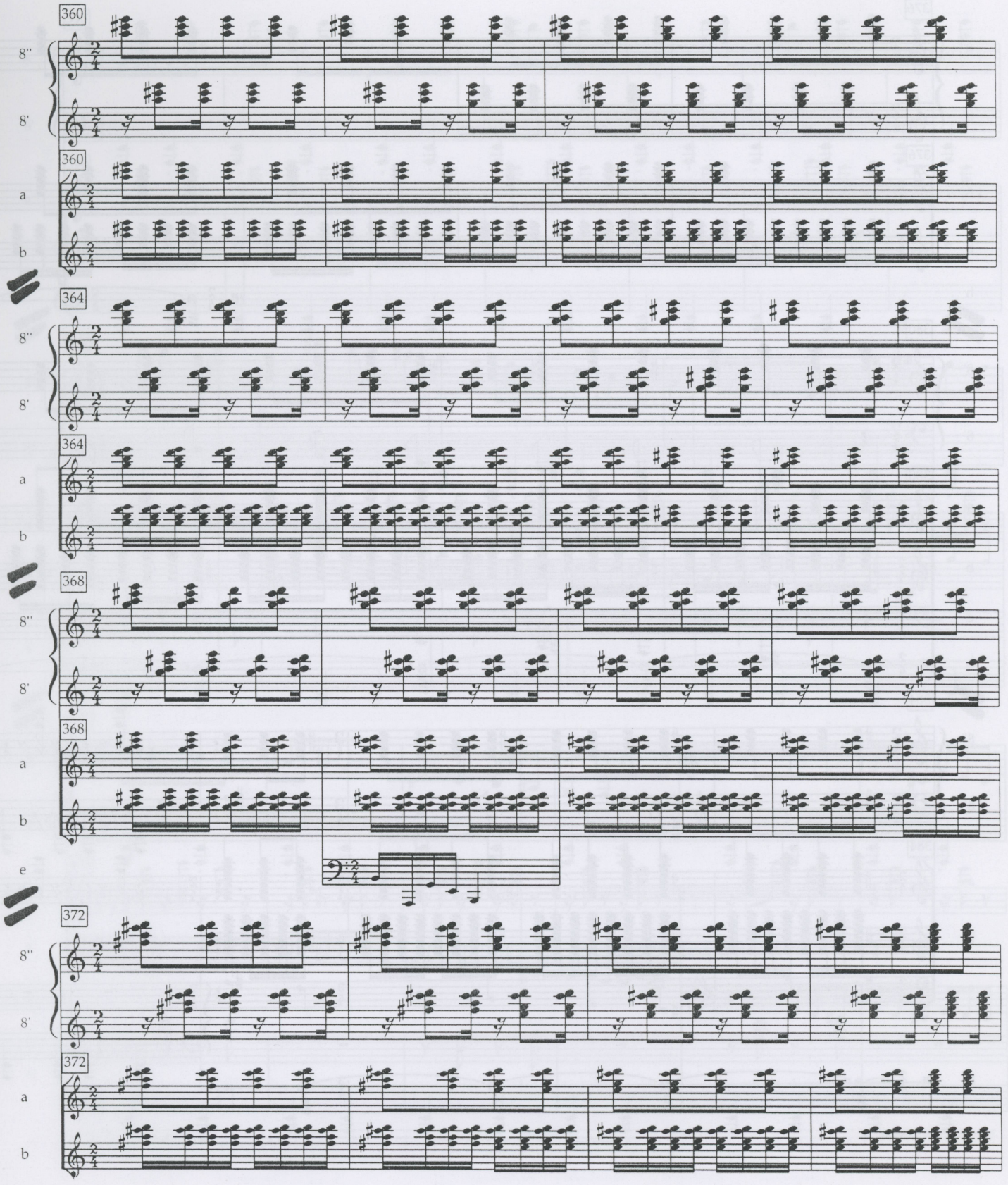
360
8''
8'
360
a
b
364
8''
8'
364
a
b
368
8''
8'
368
a
b
e
372
8''
8'
372
a
b

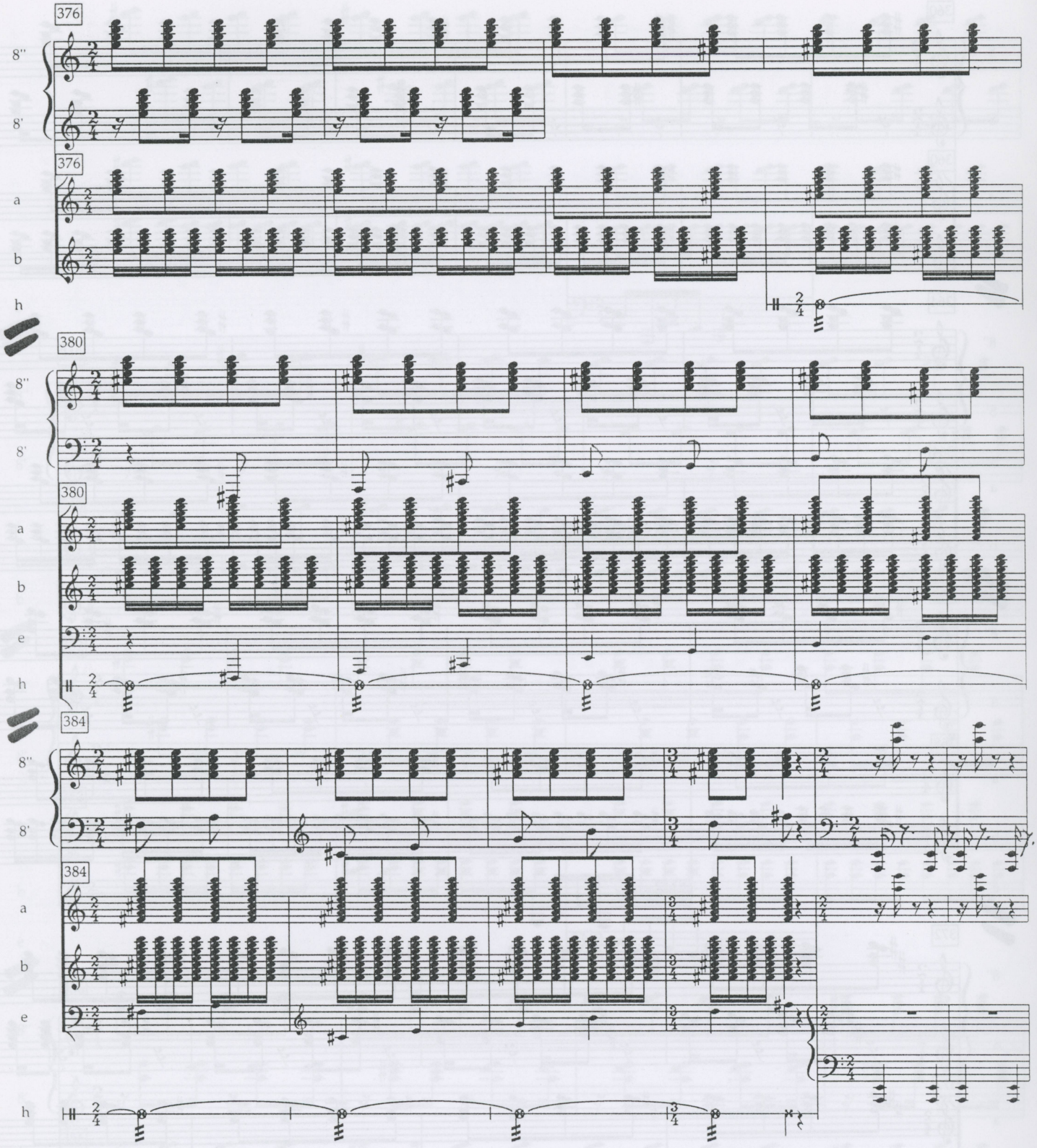
376
8''
8'
376
a
b
h
380
8''
8'
380
a
b
e
h
384
8''
8'
384
a
b
e
h

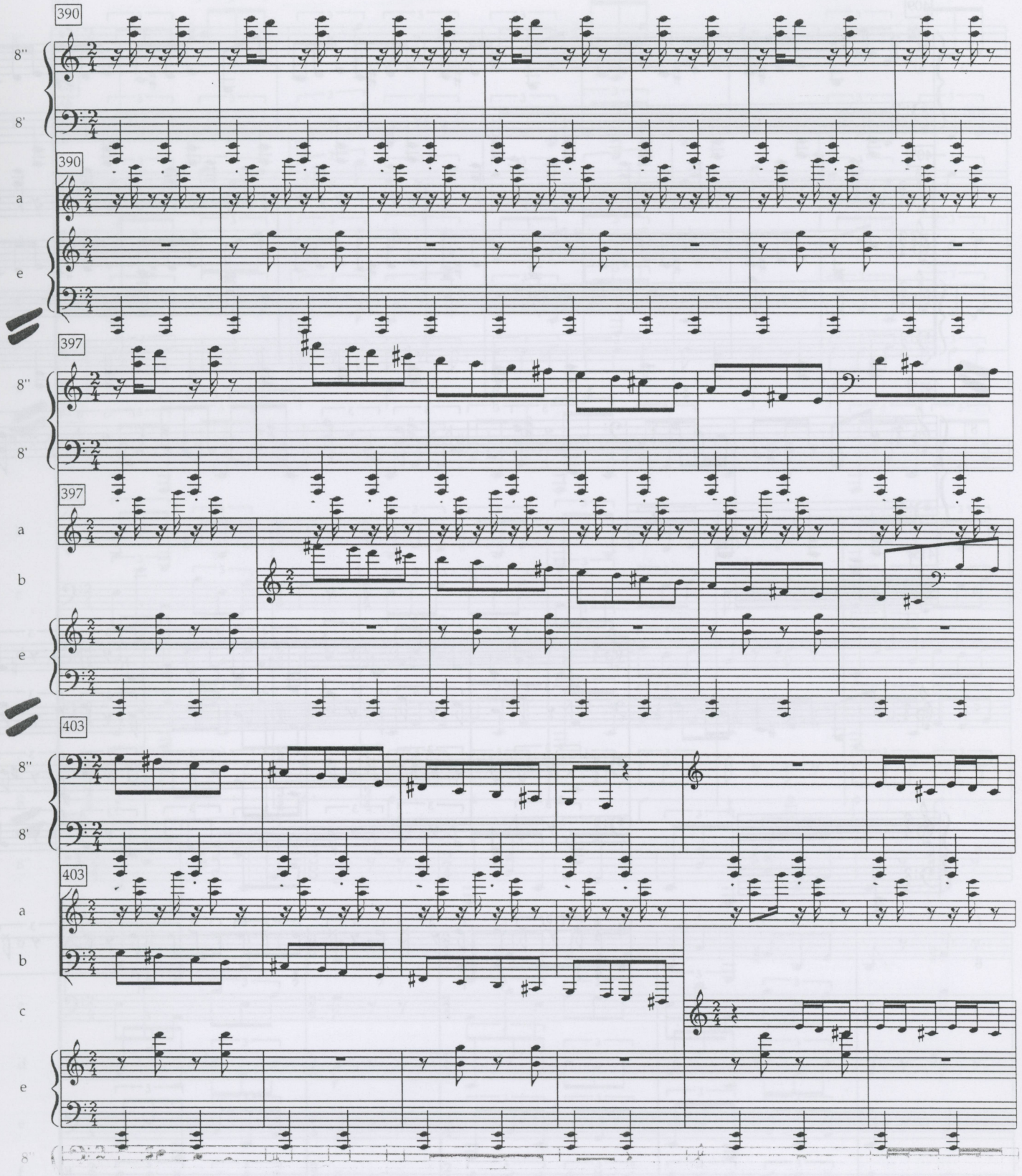
390
8''
8'
390
a
e
397
8''
8'
397
a
b
e
403
8''
8'
403
a
b
c
e

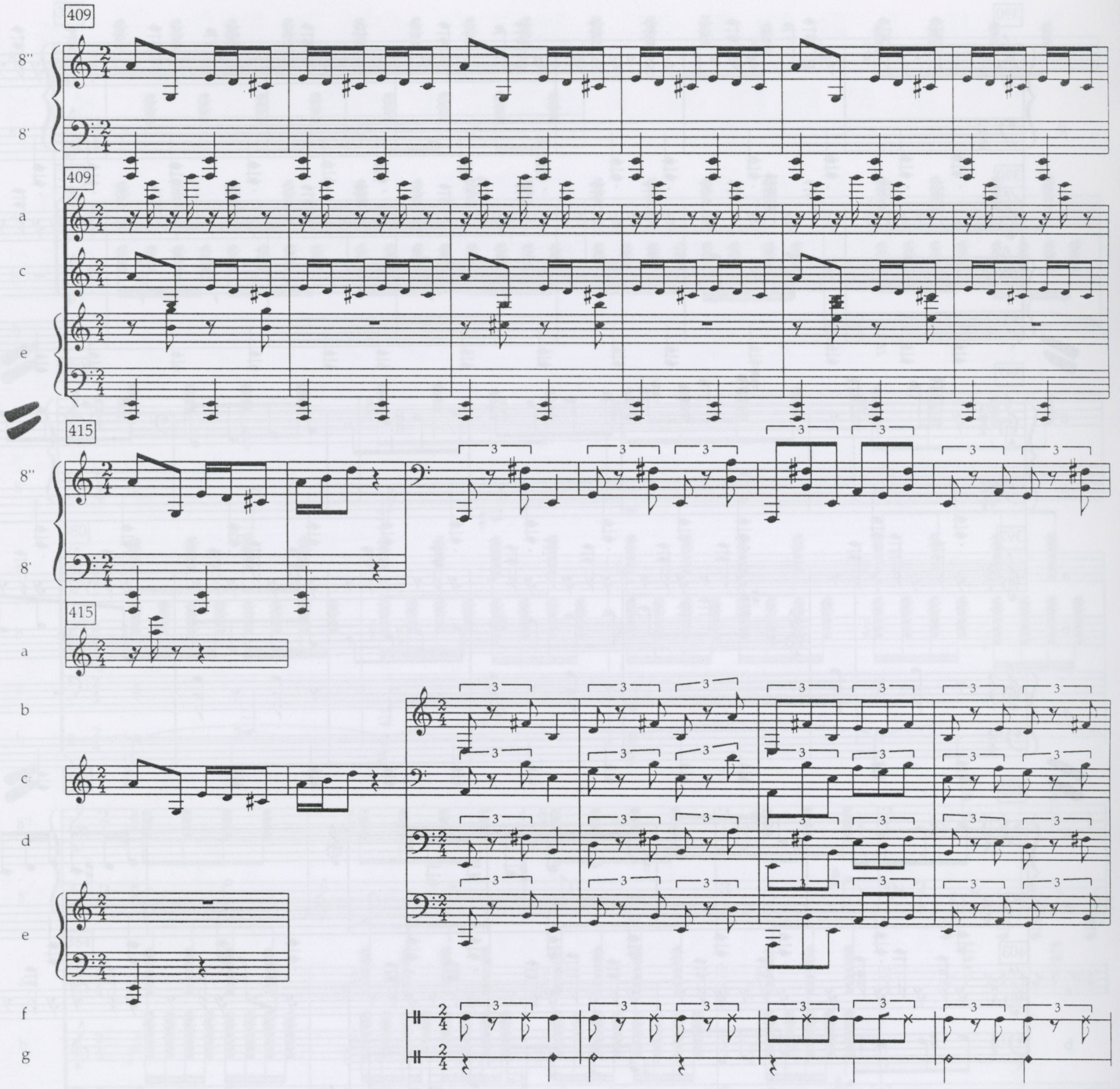
409
8''
8'
409
a
c
e
415
8''
8'
415
a
b
c
d
e
f
g

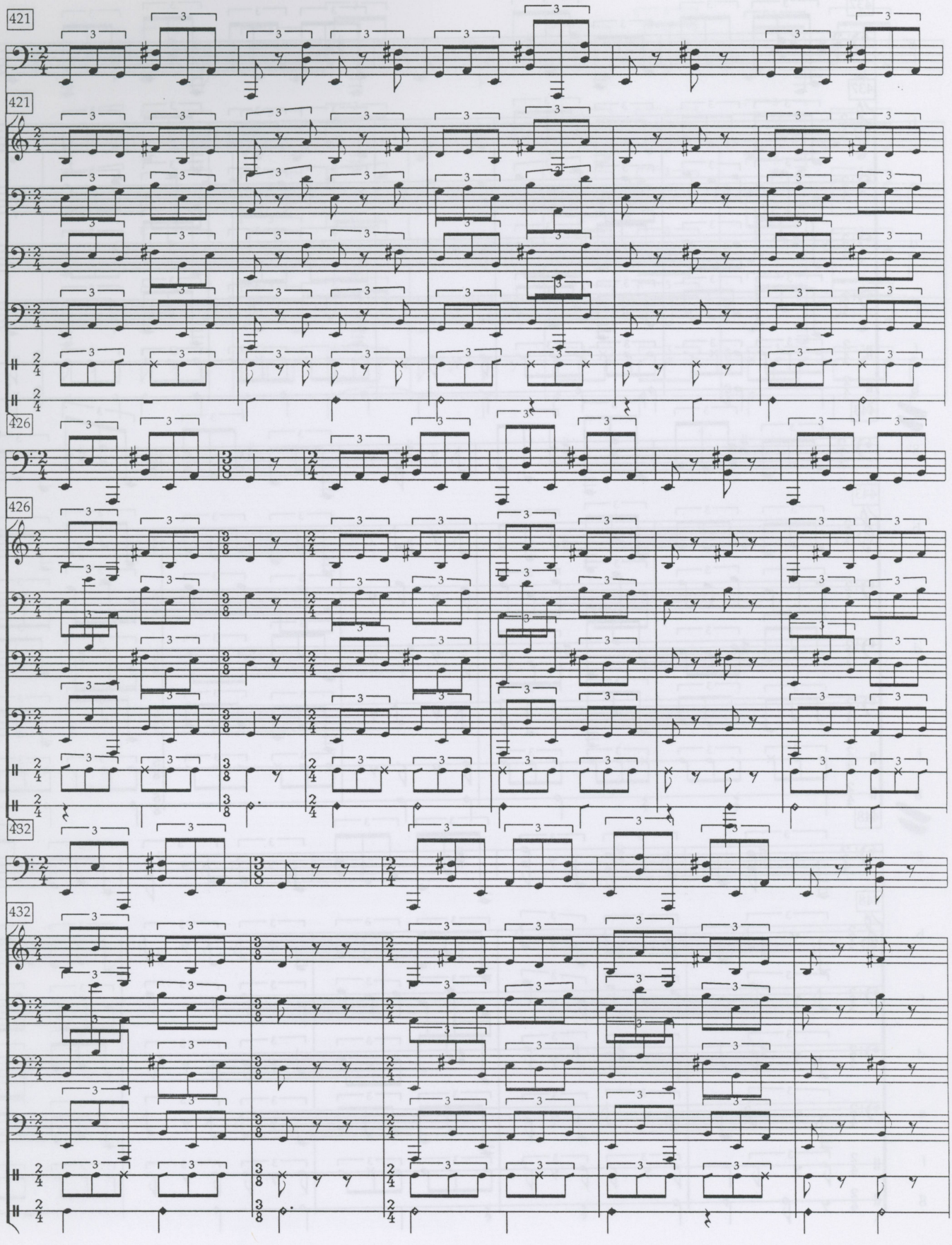
421
8"
421
b
c
d
e
f
g
426
8"
426
b
c
d
e
f
g
432
8"
432
b
c
d
e
f
g

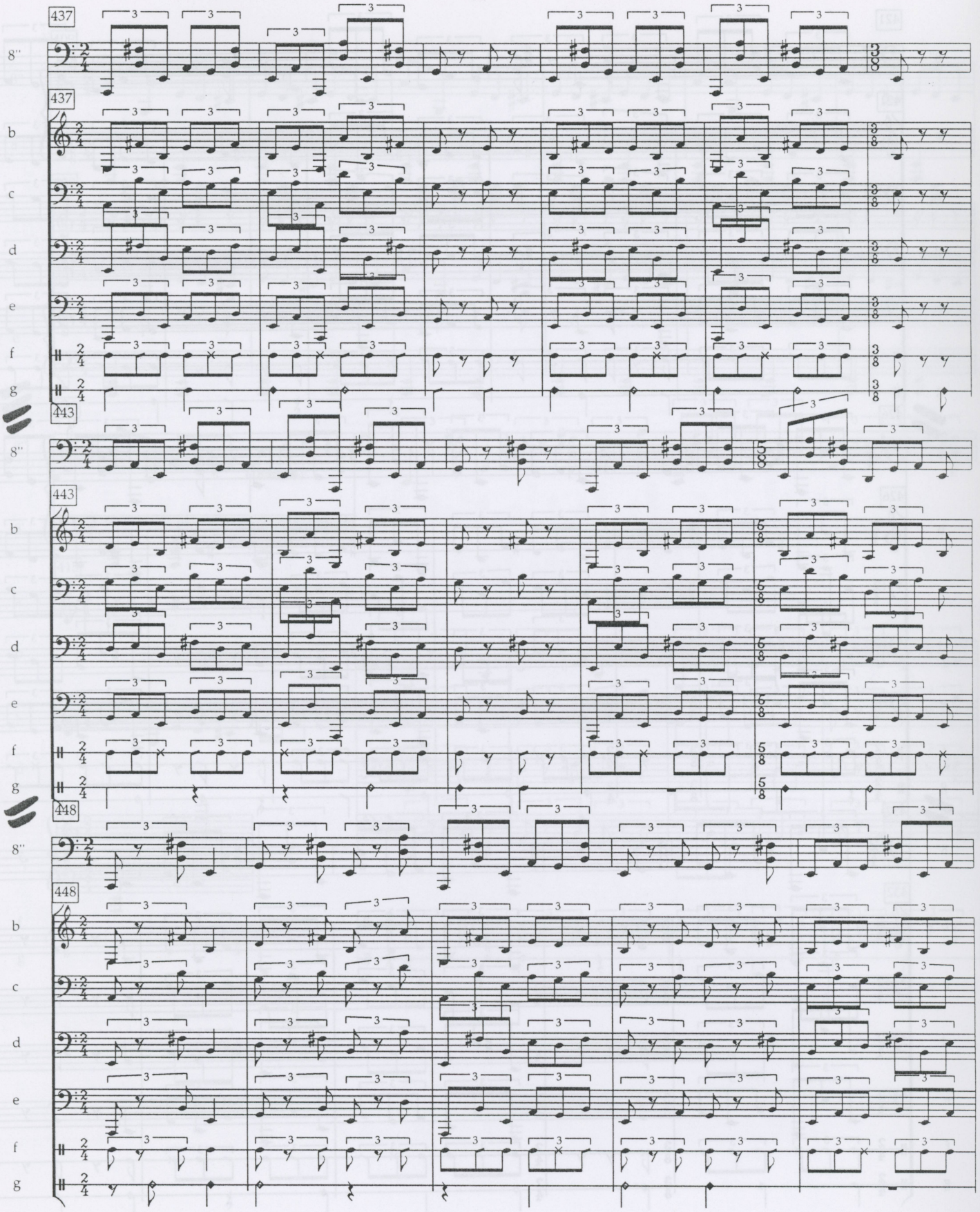
437
8"
437
b
c
d
e
f
g
443
8"
443
b
c
d
e
f
g
448
8"
448
b
c
d
e
f
g

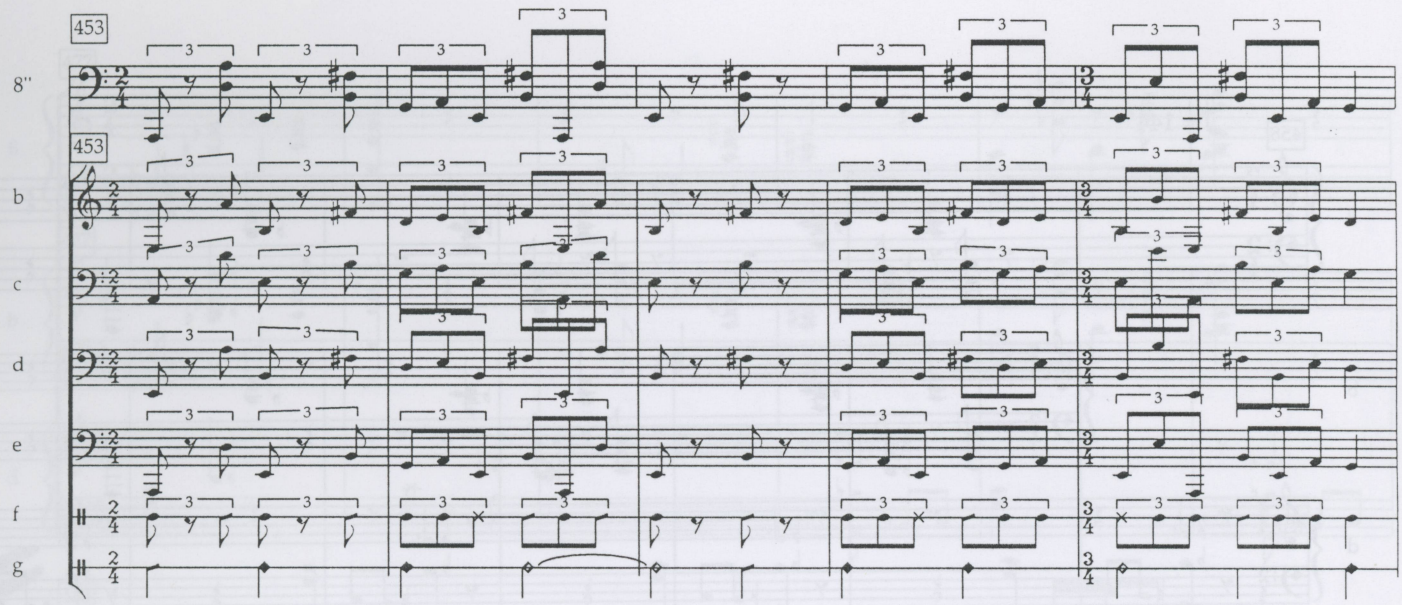
453
8"
453
b
c
d
e
f
g

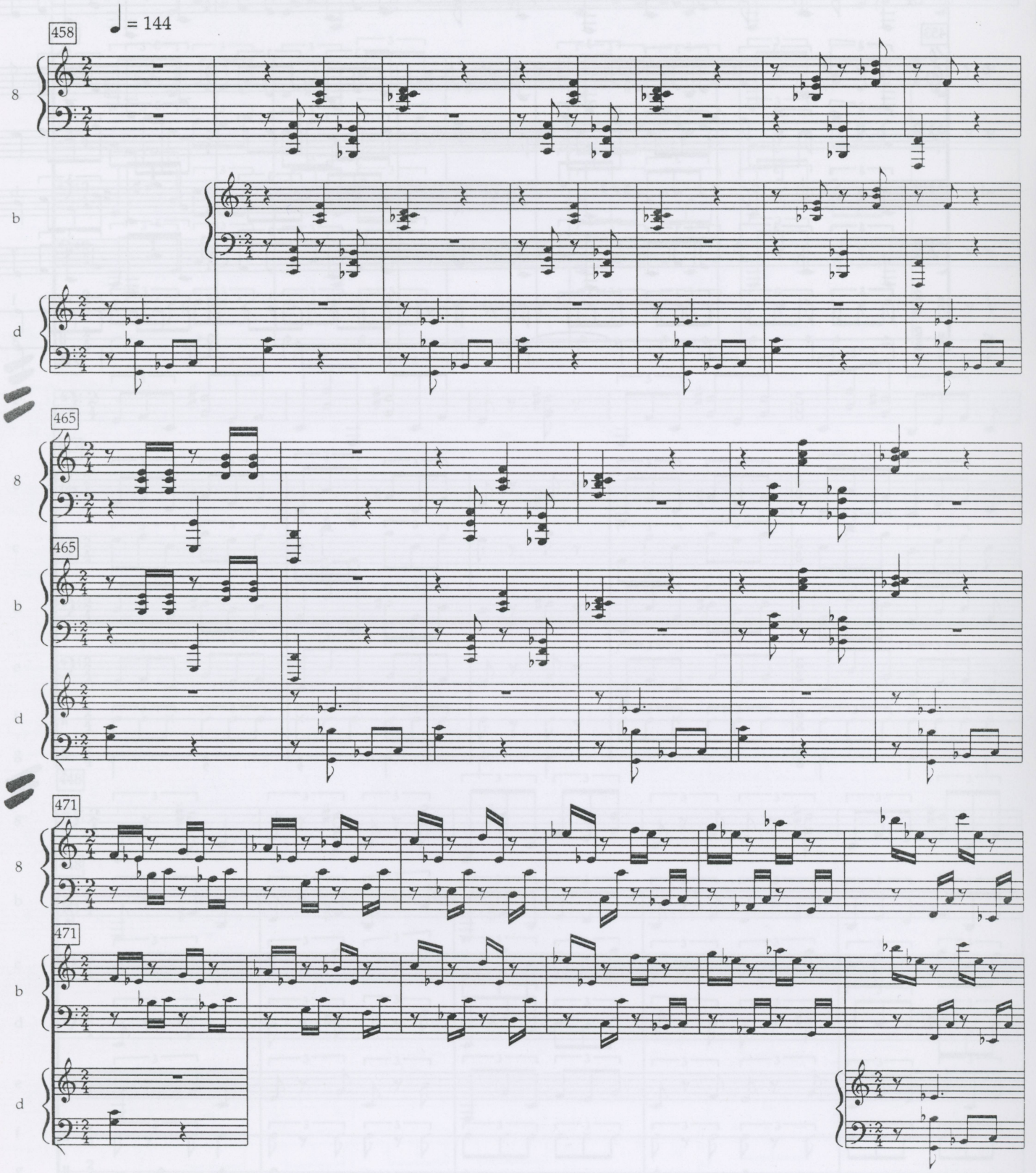
♩ = 144
458
8
b
d
465
8
465
b
d
471
8
471
b
d

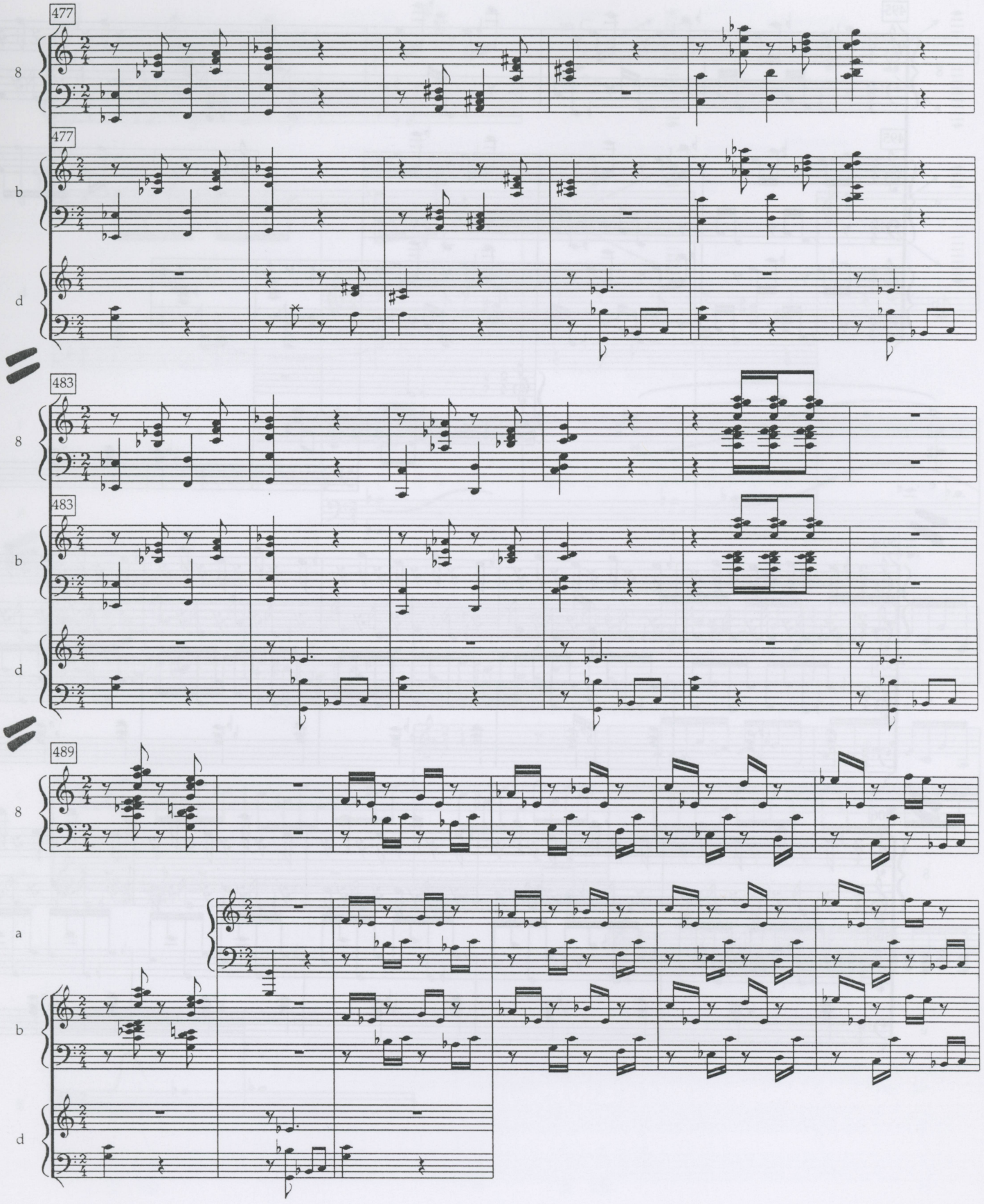
477
8
477
b
d
483
8
483
b
d
489
8
a
b
d

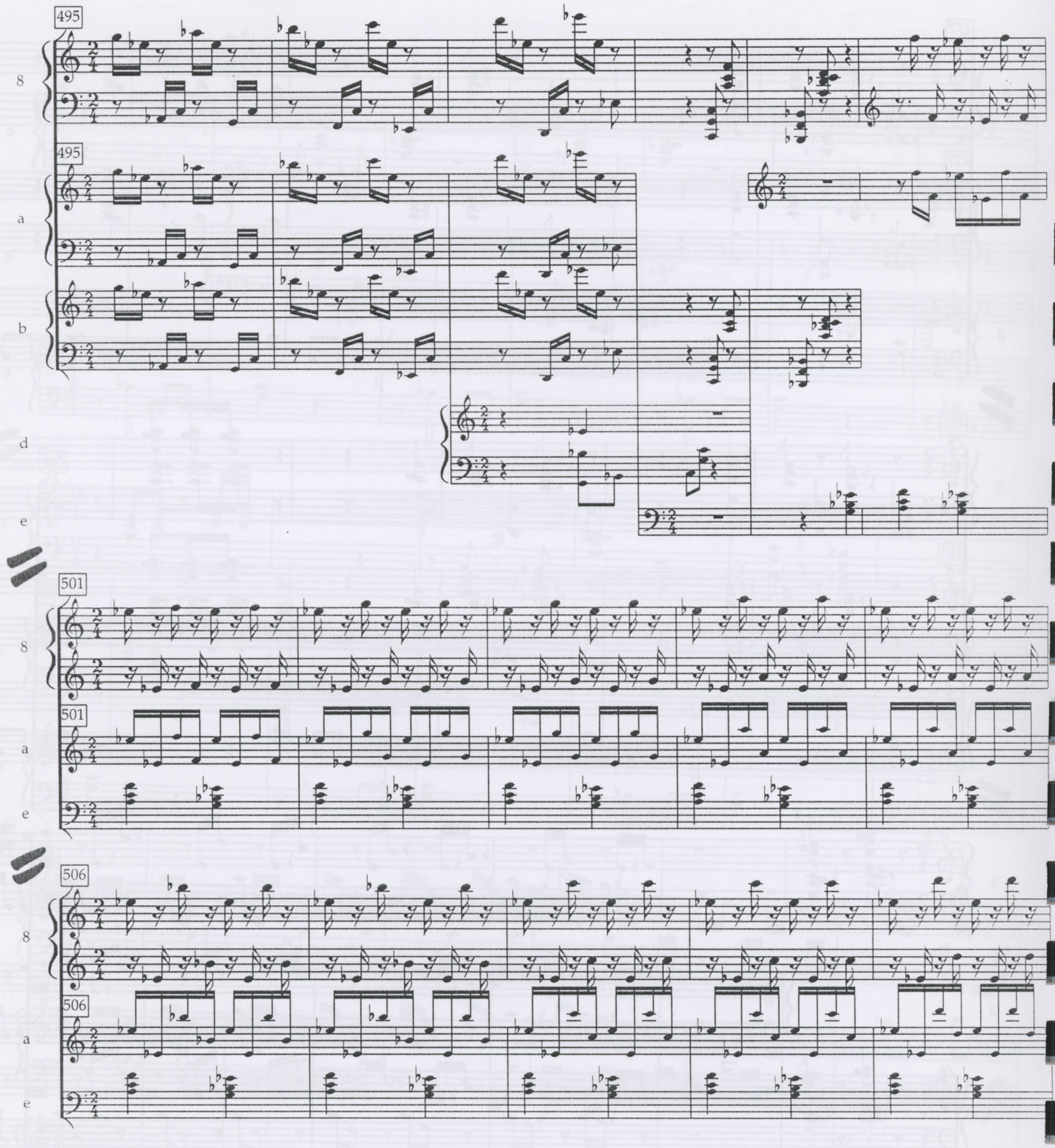
495
8
495
a
b
d
e
501
8
501
a
e
506
8
506
a
e

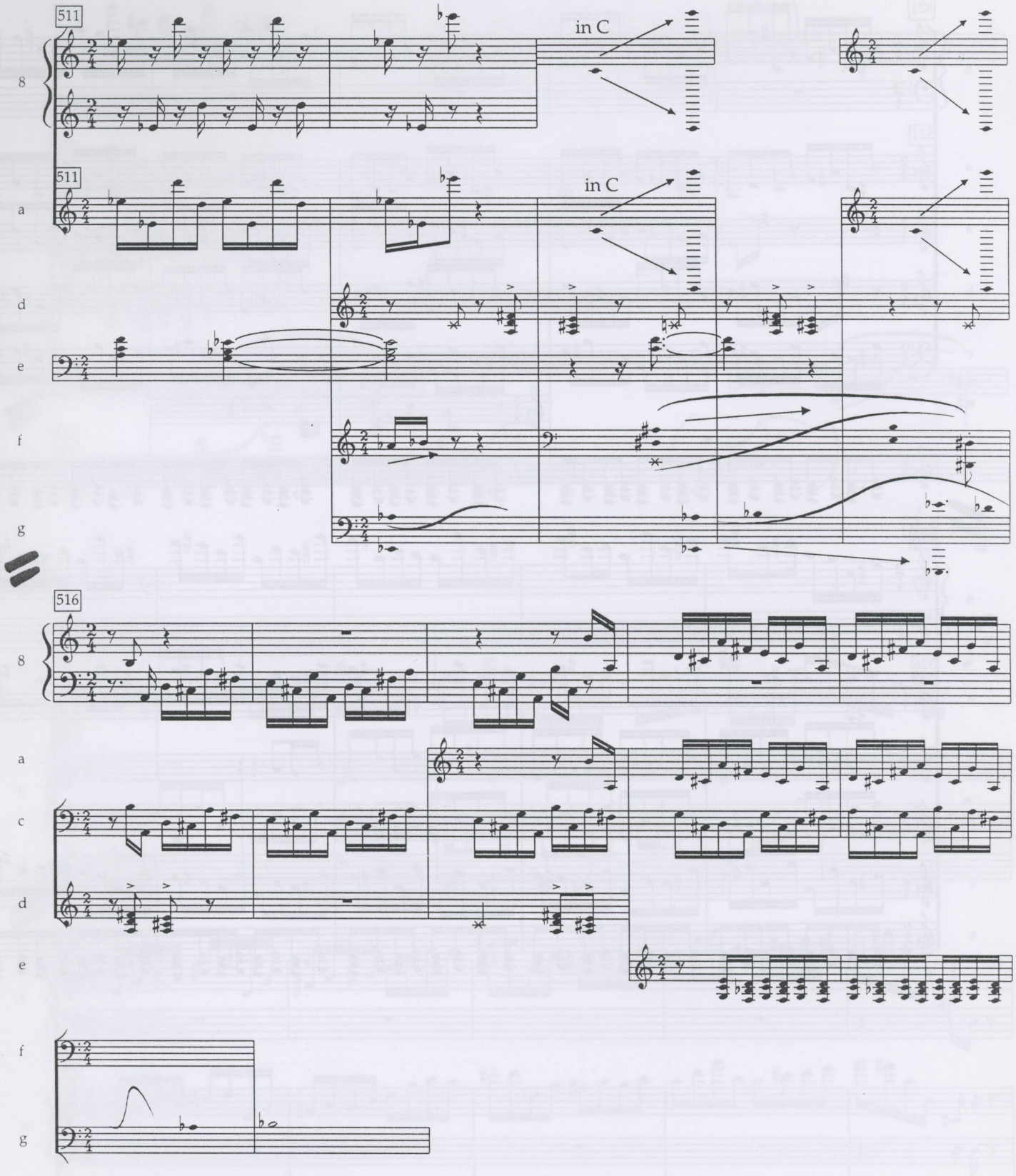
511
in C
8
511
in C
a
d
e
f
g
516
8
a
c
d
e
f
g

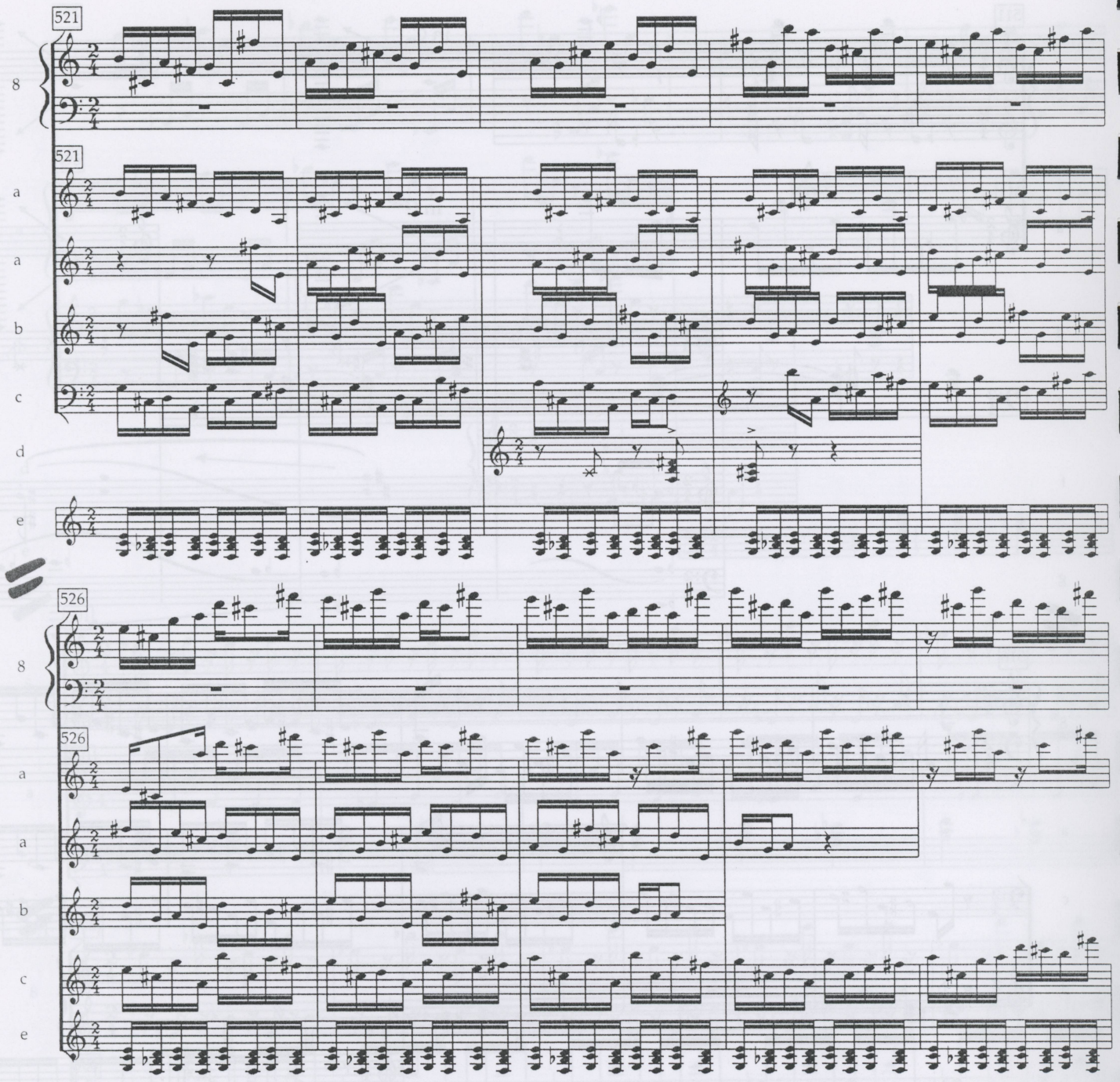
521
8
521
a
a
b
c
d
e
526
8
526
a
a
b
c
e

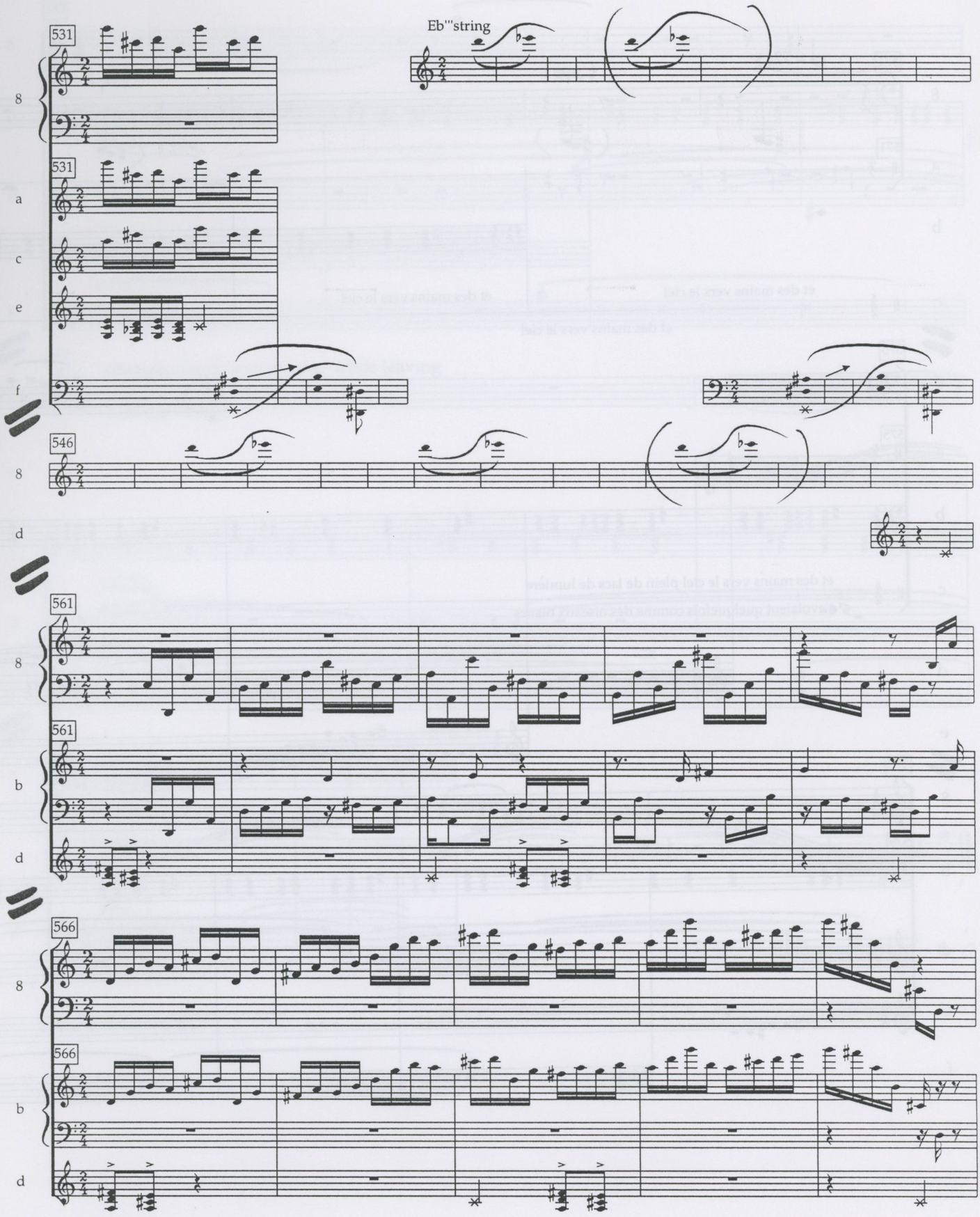
Eb'''string
531
8
531
a
c
e
f
546
8
d
561
8
561
b
d
566
8
566
b
d

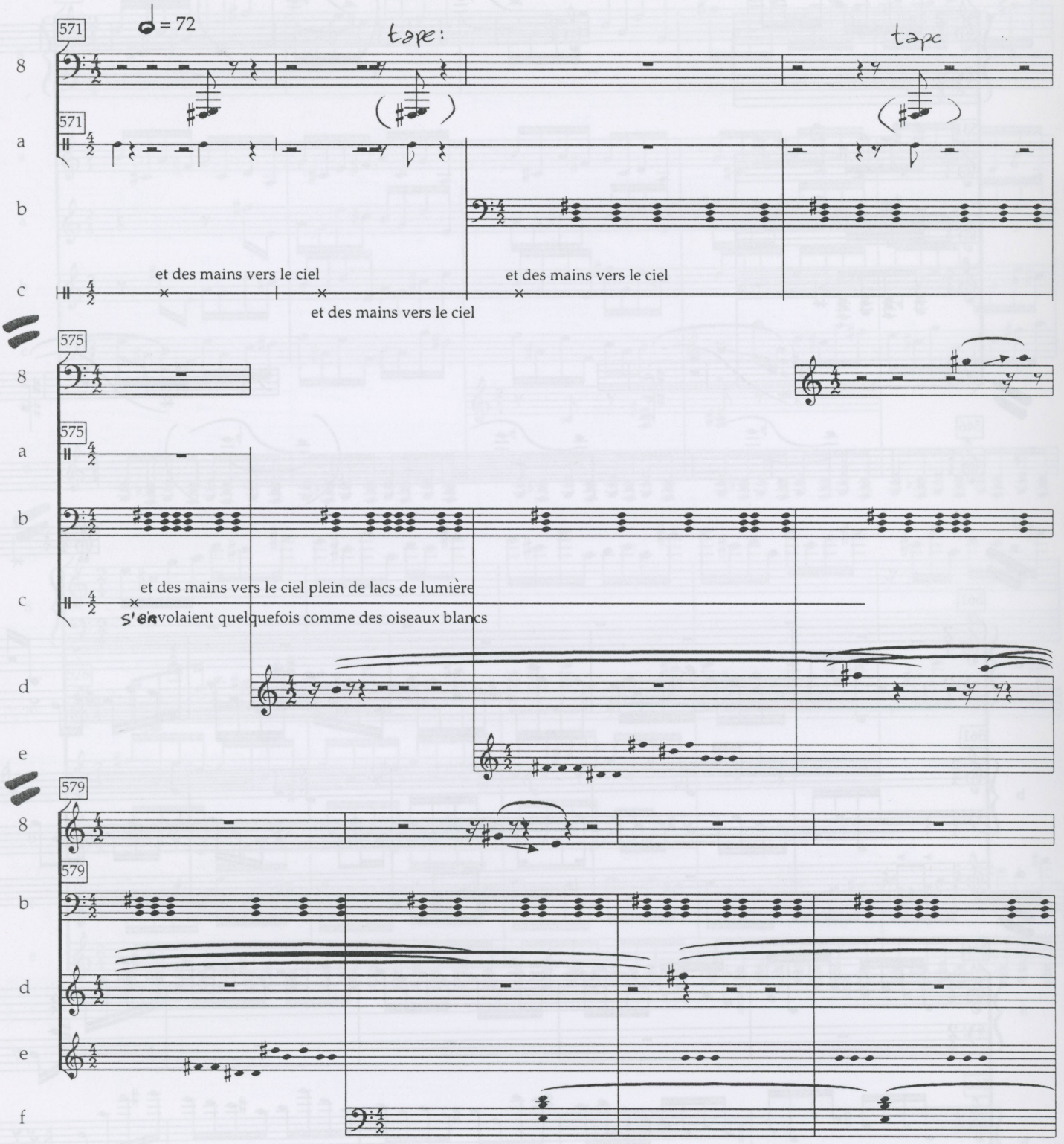
571
♩ = 72
tape:
tape
et des mains vers le ciel
et des mains vers le ciel
et des mains vers le ciel
575
et des mains vers le ciel plein de lacs de lumière
s'envolaient quelquefois comme des oiseaux blancs
579

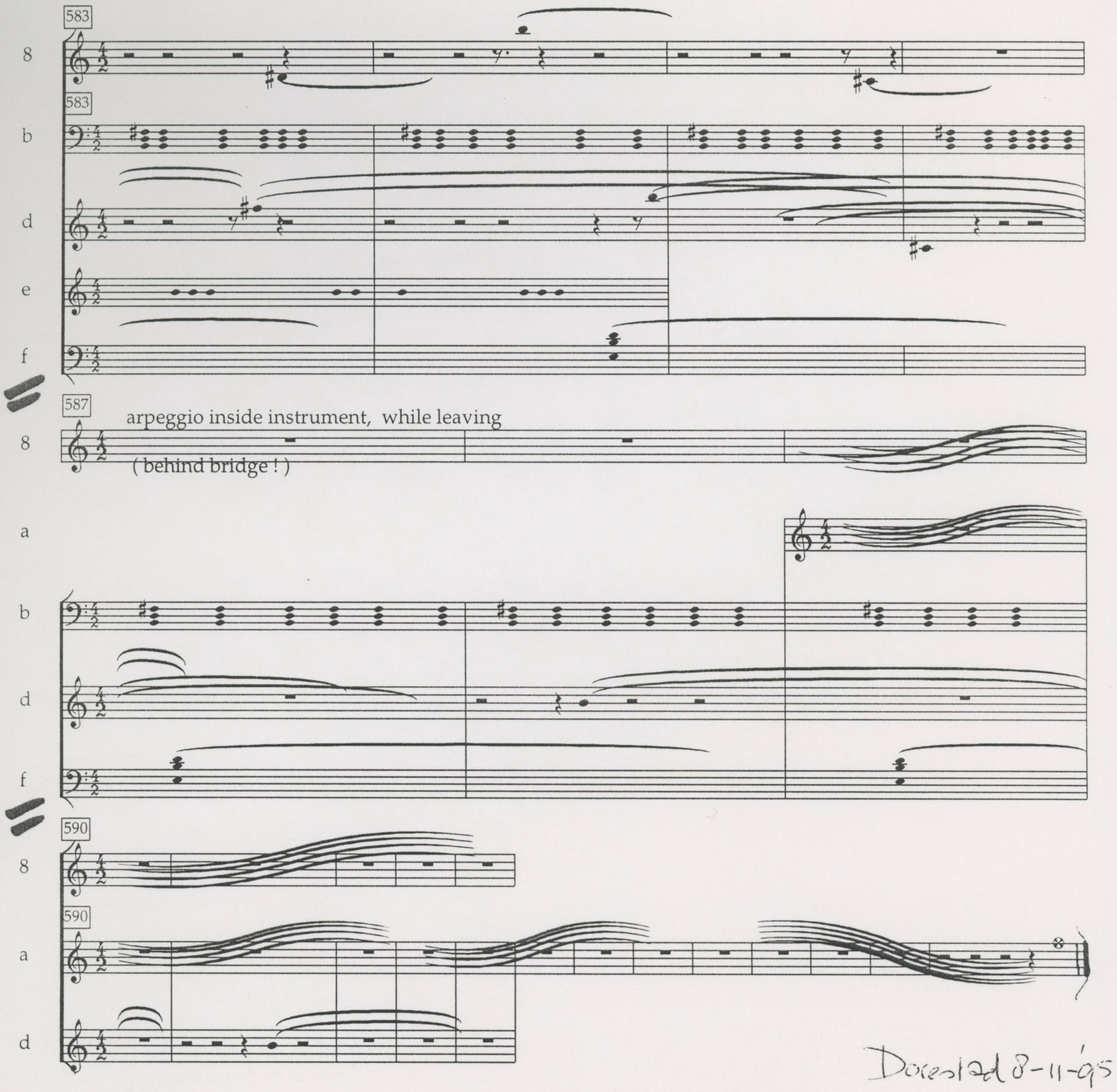

Dorestad 8-11-95